Red.cțiunea, Administraț.unea și Tipografia:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ!
Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare Nr. 22.
Inserate mai primescŭ în Viena *Rudolfŭ Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), Heinrich Schalek, Alois Herndl, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg*; în Budapesta: *A. V. Goldberger, Anton Mezei, Eckstein Bernat*; în Frankfurt: *G. L. Daube*; în Hamburg: *A. Steiner.*
Prețulŭ inserțiunilorŭ; o seriă garmondŭ pe o colonă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĔRŬ DE DUMINECĂ)

„Gazeta“ ese în fiecare di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe unu anu 12 fl., pe sése lunĭ 6 fl., Pe trei lunĭ 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe unu anu 40 francĭ, pe sése lunĭ 20 francĭ, pe trei lunĭ 10 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ:
la administrațiune, piața mare Nr. 22, etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe sése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl. pe sése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr, v. a. séu 15 banĭ.
Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 187.—Anulŭ LII. Brașovŭ, Duminecă 20 Augustŭ 1889.

Brașovŭ, 19 Augustŭ v.

Intre tóte reuniunile nóstre carĭ au scopulŭ de a înainta cultura, de a rĕspândi buna învĕțătură și povățuire în sînulŭ poporului nostru românescŭ, este fără îndoiélă cea mai însemnată reuniunea orĭ Associațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului românŭ.

De 27 de anĭ, de când Românii zeloșĭ și doritorĭ de binele și fericirea neamului lorŭ au înființatŭ acéstă societate, prin multe a avutŭ sĕ trécă, multe a avutŭ sĕ sufere poporulŭ românŭ din aceste țĕrĭ. Dér suferințele sale, deși n'arŭ fi pututŭ sĕ fiă cu totulŭ încunjurate, totușĭ arŭ fi fostŭ multŭ mai micĭ și mai puținŭ dureróse, décă poporulŭ nostru s'ar fi bucuratŭ din timpurĭ mai vechĭ de asemenĭ așeḑăminte de cultură, carĭ sĕ'lŭ deștepte și sĕ 'lŭ învețe a fi însușĭ stăpânŭ pe sórtea sa.

Mare a fostŭ și este prin urmare chiămarea Asociațiunei transilvane, menită a rĕdica prin unirea puterilorŭ nóstre cultura poporului românŭ și mai multŭ ca orĭ și când trebue sĕ fiă în împrejurările grele și amenințătóre de aḑĭ dorința nóstră a tuturorŭ ca Asociațiunea transilvană sĕ-șĭ pótă împlini cu succesŭ chiămarea ei.

In convingerea acésta dămŭ locŭ în fruntea foiei următorului raportŭ, ce'lŭ primimŭ despre decursulŭ adunărei generale a Asociațiunei transilvane ținută în 28 și 29 Augustŭ st. n. în Făgărașŭ:

Adunarea generală a XXVIII-a a Asociațiunei transilvane.

Făgărașŭ 28, 29 Augustŭ a. c.

Veste bună vĕ trimitŭ din capitala țĕrii Făgărașului. Românii noștri în mânia tuturorŭ piedecilorŭ, ce li se punŭ în cale, au datŭ dovedĭ și cu acestŭ prilegiu, că'șĭ iubescŭ limba și cultura. Au alergatŭ mulțĭ și de astădată la adunarea Asociațiunei și décă mulțĭ au lipsitŭ, carĭ nu trebuiau sĕ lipséscă, sĕ credemŭ și sĕ sperămŭ că n'au lipsitŭ ca în vecĭ lipsițĭ sĕ fiă de mângâierea de a lucra umĕrŭ la umĕrŭ cu frații lorŭ.

Comitetulŭ a fostŭ primitŭ cu căldură și cu însuflețire în Voila; séra de întêlnire în prediua adunărei s'a petrecutŭ în frățéscă dragoste și cu cele mai bune urărĭ s'au depărtatŭ cu toții târdiu din grădina „Mexico“ spre a se revedé în ḑiua următóre la adunare.

Ședința ântâia 15/27 Aug. a. c.

Ședința s'a ținutŭ în sala hotelului „Parisŭ“ sub președința d-lui G. Barițŭ, fiindŭ ca secretarŭ d-lŭ Dr. I. Crișianŭ. Sala era îndesată de lume, bărbațĭ și dame, atâtŭ din Făgărașŭ. câtŭ și din diferite părțĭ ale Ardealului, venițĭ anume ca sĕ participe la adunarea generală a Associațiunei transilvane pentru literatura și cultura poporului românŭ.

Președintele prin câteva cuvinte accentuéză scopulŭ Associațiunei, arată greutățile în carĭ a fostŭ întemeiată, precum și resultatele obținute dela întemeiarea ei și până aḑĭ, și salutândŭ pe membri adunațĭ, declară ședința de deschisă.

Părintele vicariu *Basiliu Rațiu* în numele Românilorŭ din Făgărașŭ salută pe membrii Associațiunei întruniți în adunarea generală, poftindu-le cu cuvinte căldurόse și elocente bunŭ venitŭ în Țera Făgărașului și succesŭ în lucrările Adunărei.

Discursulŭ Reverendissimului d-nŭ Vicarŭ a fostŭ primitŭ cu vii aplause de către adunare.

Președintele cetesce mai multe telegrame de salutare și de urare dela Esc. sa părintele archiepiscopŭ și mitrop. Mironŭ Romanulŭ, dela Ilustrit. sa părintele Episcopŭ Nic. Popea, dela Românii din Deva și dela mai mulțĭ Românĭ din Buciumŭ, pe care adunarea le primesce cu vii aplause.

Conformŭ programului adunarea procede la alegerea unei comisiunĭ de trei pentru încassarea de taxe dela membrii vechĭ și dela cei carĭ se vorŭ înscrie de nou. Aleșĭ au fostŭ d-nii Nicolae *Cosgarea* căpit. ces. r. în pensiune în Făgărașŭ, Aldulea *Mețianu* protopresb. în Arpașŭ și Nicolae *Chiorniță*.

Urméză apoi apelulŭ nominalŭ alŭ membrilorŭ Associațiunei, carĭ au dreptŭ a participa la ședințele adunării cu votŭ decisivŭ. D-nu Ales. *Filipŭ* din Abrudŭ era de părere, ca sĕ se amâne acestŭ punctŭ din programŭ pe ședința următóre, când vorŭ fi la ordinea ḑilei cestiunĭ, la carĭ nu potŭ lua parte cu votŭ decâtŭ membrii Associațiunei, dér părerea acésta n'a fostŭ adoptată de adunare. — Biroulŭ Associațiunei se însărcinéză apoi a compune până la ședința următóre lista membrilorŭ Associațiunei, carĭ s'au presentatŭ la ședințele adunării generale.

Raportulŭ generalŭ alŭ comitetului despre activitatea sa în decursulŭ anului 1888, precum și proectulŭ de bugetŭ pe 1890 se predau comissiunei spre esaminare.

Comisiunea de înscrierĭ, nefiindŭ gata cu lucrarea, îșĭ amână raportulŭ sĕu pe ședința următóre.

Neînsinuându-se nimenĭ cu vre-o propunere séu interpelare, se trece la punctulŭ 7 și celŭ din urmă din programŭ, conformŭ căruia urméză a se face alegerea comisiunilorŭ.

Adunarea alege: a) în comisiunea de trei, pentru esaminarea rațiociniului pe 1888 și a proiectului de bugetŭ pe 1890, pe următorii membri: d. Căpitanŭ Vasilie *Stanciu*, d. Dr. *Ilea* și d. Ioanŭ *Dejenariu*; b) în comisiunea de trei pentru esaminarea raportului generalŭ și a propunerilorŭ suntŭ aleșĭ dd. membri Ioanŭ *Turcu* protonotarŭ, G. *Popŭ* de Băseștĭ și Dr. Aurel *Mureșianu*; c) In comisiunea de candidare pentru comitetulŭ Associațiunei, ce are sĕ fiă alesŭ pe trieniulŭ următorŭ, s'au alesŭ dd. membri Alesandru *Filipŭ*, Iuliu *Danŭ*, G. *Popŭ* de Băseștĭ, Patriciu *Barbu* și vicariulŭ Basiliu *Rațŭ*.

Președintele presintă adunării cererea lui Petru Sabo din Têrgulŭ-Mureșului pentru acordarea unui ajutorŭ de 100 fl. cu scopŭ de a-șĭ puté tipări niște intrucțiunĭ speciale relative la unŭ medicamentŭ inventatŭ de elŭ contra reumatismului. Cererea se înaintéză comisiunei pentru propunerĭ.

Nefiindŭ nimenĭ însinuatŭ la comitetŭ cu cetirea vre-unei disertațiunĭ în adunarea generală și fiindŭ și timpulŭ înaintatŭ, ședința se închide anunțându-se a doua ședință pe ḑiua următóre la 9 óre a. m. în acelașŭ localŭ.

Ședința a doua.

Ședința dela 16/28 Augustŭ se deschide la timpulŭ fixatŭ totŭ sub președința d-lui G. Barițiu.

Secretarulŭ Dr. I. Crișianŭ cetesce procesulŭ verbalŭ alŭ ședințel, care se și primesce.

Președintele cetesce mai multe telegrame de felicitare adresate adunării din Clușiu, din Brăila, dela d. Axente Severŭ, dela Românii din Munții apusenĭ, dela profesorii din Blașiu și dela părintele Alexie Berinde. Publiculŭ le primesce cu strigărĭ de „sĕ trăiéscă“.

Președintele presentéză o scrisóre dela d. Vasilie de *Bașota*, prin care acesta cere ca sĕ i-se priméscă o acțiune de 135 fl., la care va mai adauge diferința până la 200 fl., pentru a fi înscrisŭ ca membru fundatorŭ, ér de-ocamdată sĕ fiă înscrisŭ ca membru pe viéță.

D. Cosma cere ca sĕ se amâne discuțiunea, până ce va raporta comisiunea pentru înscrierĭ de membri noi.

Președintele întrébă, care din comisiunĭ suntŭ gata cu lucrările lorŭ.

Comisiunea pentru înscrierea de membri noi arată, că s'au înscrisŭ 19 membri ordinarĭ și 2 pe viață și că a incassatŭ banĭ gata 133 fl., 200 lei și o obligațiune de 100 fl. Afară de membrii înscrișĭ cu ocasiunea adunărei generale,

---

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

Din opulŭ

„Părțĭ alese din istoria Transilvaniei“
de *George Barițiu.*
(Vol. I, Sibiiu 1889, Tipografia W. Krafft.)

Urme de literatură și desvoltare de viață națională în periodulŭ reacțiunei la poporulŭ românŭ din acéstă monarchiă. Blașiu—Brașovŭ. (§ 100 pag. 607—618).
Urmare și fine.)

Moșia Cutu, care este proprietate a seminarului de clericĭ, ce fusese ținută în arendă de către rĕposatulŭ episcopŭ numai în câte 3000 fl. valuta vechiă, episcopulŭ Ioanŭ Lemeni o a luatŭ în sinodulŭ de instalare cu arendă de trei mii fl. monetă convențională pe anŭ, prin care venitulŭ seminarului crescŭ la îndoitŭ și jumĕtate, așa încâtŭ de aci încolo seminariștii erau și mai bine ținuțĭ, li-se dădea, pe lângă reverendă, și câte o păreche de încălțăminte, éră celorŭ carĭ terminândŭ cursulŭ veniau la hirotoniă, pe lângă ce aveau victulŭ în acele ḑile totŭ în seminarŭ, episcopulŭ le mai dedea și câte 25 fl. m. c. în mână.

Tipografia din Blașiu este totŭ proprietate a seminarului. Episcopulŭ Ioanŭ Lemeni a decisŭ a o scóte din starea ei desolată, dispuse ca sĕ fie mutată, câtă brumă era, din chilia întunecósă în sală mare și luminósă, denumì pe Timoteiu Cipariu directorŭ alŭ ei și îi puse la mână fondŭ, ca sĕ o restaureze și sĕ încépă cu tipărirea cărțilorŭ bisericescĭ și școlastice, câte lipsiau. Cipariu a și pusŭ tipografia până la 1836 în stare, ca sĕ pótă concurge după împrejurările din acea epocă cu orĭ care alta din acéstă țéră, ceea ce se póte proba cu frumosulŭ numĕrŭ de cărțĭ și de ḑiare apărute în acea tipografiă până în a. 1848.

Toțĭ profesorii dela gimnasiu și liceu au fostŭ după devaluare plătițĭ miserabilŭ de rĕu. Din 1833 înainte la toțĭ s'au amelioratŭ salariile în monetă conv., éră la unii mai bétrânĭ li-s'au înmulțitŭ cu câte 100 fl. din venitulŭ episcopului, care plătia mai dela sine salariile profesorilorŭ denumițĭ la catedrele înființate de nou în liceu.

Venitulŭ celorŭ șépte membri capitularĭ și alŭ notarului consistorialŭ a crescutŭ asemenea din valuta vechiă în valuta convențională.

Tóte fondurile diecesane și școlastice s'au luatŭ în revisiune nouă și, după ce s'au pusŭ în evidență, cassarŭ a fostŭ unulŭ dintre capitularii canonicĭ și membri ai consistorului, care apoi a transportatŭ la cassa statului din Sibiiu tóte sumele evaluate în sensulŭ testamentului lăsatŭ de fericitulŭ episcopŭ.

Starea, în care se afla pe la 1830 limba română la școlele din Blașiu, ca și peste totŭ în țéră, nicĭ-decum nu era de pismuitŭ. Cele mai multe comune rurali de prin prejurŭ suntŭ române, numai vre-o trei amestecate. Locuitorii orășelului vorbiau numai românesce, căcĭ altă limbă nicĭ nu sciau. Sutele de școlarĭ, câțĭ veniau din comunele române de orĭ unde de-a dreptulŭ la școlele din Blașiu, vorbiau érășĭ numai românesce, éră din a treia classă normală începeau cu latina și în cele cincĭ classe gimnasiale era impusă, cu pedepse diverse, vorbirea numai în limba latină. Limba germană impusă de Iosifŭ II se cassase; cea maghiară nu era impusă de locŭ. Cu tóte acestea, în anii mai din urmă ai episcopiei lui Ioanŭ Bobŭ limba maghiară se înfipsese tare tocmai în seminarŭ, între clericĭ. Acésta s'a întêmplatŭ așa, că despre o parte între cei vre-o 50 de clericĭ erau mai mulțĭ din comitatele feudale, carĭ în lipsa aprópe totală de școle române, pe unŭ teritoriu de sute de miliare, din mica copilăriă erau dațĭ la școlă totŭ numai în orașe unguresci, éră la facultatea filosofică mergeau la Clușiu, de unde apoi primițĭ în seminarŭ vobiau fórte rĕu românesce, éră pe cărțĭ bisericeșcĭ tipărite tóte cu cirile nu sciau ceti; de altă parte bĕtrânii noștri îșĭ făcuseră óreșĭ-cum de regulă, ca din a treia classă gimnasială sĕ îndemne pe școlarii cei mai bunĭ, ca sĕ mérgă pe câte doi séu trei anĭ la câte unŭ gimnasiu de alte limbĭ, cei din comitatele feudale la gimnasii ungurescĭ, cei din Săsime la Sibiiu, ca sĕ învețe bine limba germană. In sineșĭ acea mĕsură luată de bĕtrânĭ, ca tinerimea lorŭ sĕ învețe și cele două limbĭ ale patriei, a folositŭ în cursulŭ vécului la unŭ mare numĕrŭ de tinerĭ în viéța practică, ceea ce s'a cunoscutŭ mai învederatŭ dela 1849 încóce. De aci a urmatŭ, că mai alesŭ în unii anĭ, când veniau mai mulțĭ tinerĭ dela Clușiu și de aierea, limba maghiară, era fórte multŭ ér limba maternă cu atâtŭ mai puținŭ vorbită în seminarŭ; se vorbia latinesce și unguresce, româna ca de dorŭ. Adecă limba română o păția aicĭ în miniatură ceea ce păția limba maghiară la magnații Ungariei și în cele mai multe cetățĭ ale ei, unde predomnia peste totŭ limba germană. Morbulŭ acela începuse a se întinde și

comisiunea arată că mai e unŭ numĕrŭ destulŭ de însemnatŭ de membri înscrişĭ în cursulŭ anului.

Urméză raportulŭ comisiunei alese pentru esaminarea raportului generalŭ alŭ comitetului Associaţiunei. Raportorulŭ d-lŭ Ioanŭ *Turcu* propune mai întâiu, ca raportulŭ comitetului sĕ se ia ca basă a desbaterei speciale. După aceea cetesce punctŭ de punctŭ primele părţĭ ale raportului, carĭ se iau spre sciinţă. La capitlulŭ VI din raportŭ, unde se vorbesce de unŭ proiectŭ alŭ comitetului pentru o nouă arondare a despărţĕmintelorŭ Associaţiunei, raportorulŭ arată, că comisiunea s'a pronunţatŭ în contra unei nouĕ împărţirĭ, prin care numĕrulŭ actualŭ de 22 despărţăminte s'ar urca la 48 despărţĕminte. Comisiunea e de părere, că nu este oportună o asemenea înmulţire a despărţĕmintelorŭ, deórece printrînsa arŭ deveni neîndestulitóre puterile, de carĭ póte dispune Associaţiunea şi s'ar perde multŭ şi din véda ce-o dă adunărilorŭ din despărţăminte presenţa conducĕtorilorŭ din centru.

Secretarulŭ Dr. *Crişanu* apĕră proiectulŭ comitetului pe cuvêntulŭ, că esperienţa de până acuma ar arĕta, că mai uşorŭ s'ar puté ajunge scopulŭ fiindŭ cercurile mai restrînse şi putêndu-se comitetulŭ Associaţiunei pune în legătură cu inteligenţa din aceste cercurĭ înmulţite.

D-lŭ *Simonescu* sprijinesce proiectulŭ comitetului pentru înmulţirea despărţĕmintelorŭ, luândŭ ca motivŭ înlesnirea administraţiunei.

D-lŭ G. *Popŭ* de Băsescĭ susţine propunerea comisiunei, tocmai pe temeiulŭ esperienţelorŭ făcute până acuma. Dér e de părere, că acolo, unde resultatele nu suntŭ de locŭ satisfăcĕtóre, se potŭ înmulţi despărţĕmintele. Găsesce apoi cu cale, ca comitetulŭ sĕ se adreseze la despărţĕminte şi sĕ céră sfatulŭ lorŭ în privinţa acésta. D-lŭ Popŭ e în contra descentralisării, din contră voiesce comassarea puterilorŭ dicêndŭ, că slăbiciunea nóstră provine chiar din prea mare descentralisare. La noi, dice, suntŭ puţinĭ, carĭ lucréză pe tĕrêmulŭ acesta. Mărindŭ despărţĕmintele, aceştĭ puţinĭ nefiindŭ de ajunsŭ vorŭ produce resultate şi mai puţine. Decĭ propune ca comitetulŭ sĕ studieze din nou proiectulŭ, sĕ-lŭ comunice cu despărţĕmintele şi la anulŭ sĕ-lŭ presenteze érăşĭ adunării.

In fine cere ca despărţămintele, carĭ nu suntŭ încă organisate, sĕ se soliciteze a se organisa, şi décă nu, sĕ se încopcieze cu celelalte despărţĕminte vecine.

D-lŭ protopopŭ Ioanŭ *Russu* susţine pe antevorbitorŭ.

D-lŭ *Cosma* de asemenea e de părere sĕ se 'ntrebe despărţĕmintele în privinţa nouei împărţirĭ.

D-lŭ adv. *Barbu* susţine, că proiectulŭ comitetului ar paralisa activitatea din lipsa de ómenĭ, carĭ sĕ lucreze, şi propune asemenea amânarea pentru anulŭ viitorŭ.

D-lŭ protopopŭ *Damianu* declară că e pentru propunerea comisiunei, mai alesŭ că acum mijlócele de a rĕspândi cultura în tóte unghiurile suntŭ mai numeróse, avêndŭ diferite reuniunĭ, cum suntŭ cele de femei etc. D-sa ar vedé mai bucurosŭ o reducere a despărţĕmintelorŭ. Dealtmintrelea şi până acuma s'a permisŭ trecerea unorŭ comune dela unŭ despărţĕmêntŭ la altulŭ. Cere în fine ca despărţĕmintele încă neorganisate sĕ se organiseze.

D-lŭ *Simonescu* declară, că după ce toţĭ vorbitorii s'au abătutŭ dela propunerile lorŭ primitive, nu mai are ce apĕra (ilaritate).

D-lŭ preşedinte *Bariţiu* dă informaţiunĭ despre nascerea proiectului din vorbă. D-sa arată, că în multe părţĭ nu s'a doveditŭ nicĭ unŭ interesŭ şi comitetulŭ a credutŭ, că póte aşa va ajunge mai uşorŭ la unŭ resultatŭ.

Discusiunea se încheiă prin aceea, că se primesce în unanimitate propunerea d-lui G. Popŭ, de a se restitui proiectulŭ comitetului pentru a fi studiatŭ din nou.

Terminându-şĭ raportulŭ, d-lŭ *Turcu* rógă adunarea, ca avêndŭ în vedere stăruinţele desinteresate ale membrilorŭ comitetului Br. *Ursu* şi Ioanŭ *Popescu* în interesulŭ Associaţiunei şi şcólei sale, sĕ le esprime în specialŭ mulţămirea sa. Se primesce cu „sĕ trăiéscă"! Urméză la ordinea dilei raportulŭ comisiunei de 3 pentru esaminarea raţiociniului pro 1888 şi a proiectului de budgetŭ pro 1890.

Raportorulŭ d-lŭ Dr. *Ilea* espune fórte deslușitŭ părerile comisiunei memorate, arătândŭ că în totalŭ socotelele s'au aflatŭ corecte, din care causă comisiunea propune a se da comitetului absolutoriu, dér cere ca în viitorŭ sĕ se producă de către comitetŭ tóte cărţile şi documentele mai însemnate, carĭ suntŭ de lipsă spre a puté dobêndi o icónă fidelă a situaţiunei financiare.

Urméză o discusiune mai lungă, la care iau parte şi d-lŭ cassarŭ Candrea şi d-lŭ Cosma şi prin care se constată, că numai din întêmplare au lipsitŭ de astădată câteva documente mai însemnate, dér că până acuma s'au produs întotdéuna.

Adunarea primesce în fine propunerea făcută în numele comisiunei de d-lŭ Dr. *Ilea* şi dă absolutoriu comitetului.

Preşedintele: arată că Dr. Aurel Mureşianu voiesce sĕ facă o propunere şi îi dă cuvêntulŭ:

D-lŭ *Dr. Aurel Mureşianu* dice, că făcêndŭ parte şi dênsulŭ din comisiunea însărcinată cu esaminarea raportului asupra activităţii comitetului în anulŭ trecutŭ, a adusŭ înaintea comisiunei întrebarea, că ore cum s'ar puté face ca în viitorŭ activitatea comitetului Associaţiunei sé fiă mai mănósă, sĕ se esercite deadreptulŭ asupra poporului şi sĕ producă resultate mai grabnice în ceea ce privesce deşteptarea interesului în poporŭ pentru scopurile Associaţiunei şi promovarea literaturei poporale. Comembrii din comisiune susţiindŭ părerea d-sale ca din prisosulŭ veniturilorŭ Associaţiunei din fiecare anŭ sĕ se destineze o sumă în scopulŭ arătatŭ, l'au rugatŭ sĕ desvólte propunerea sa înaintea Adunării.

D-lŭ Mureşianu cerêndŭ atenţiunea binevoitóre pentru acéstă cestiune, pe care o crede de cea mai mare însemnătate, dice că însăşĭ numirea de „*Associaţiune pentru literatura română şi cultura poporului românŭ*" ne arată calea pe care trebue sĕ păşimŭ ca sĕ îndeplinimŭ chiămarea nóstră faţă cu poporulŭ. Este lucru învederatŭ, că fiindŭ vorba de deşteptarea şi cultura poporului trebue sĕ îmbrăţişămŭ înainte de tóte causa literaturei poporale, trebue sĕ avemŭ în vedere ca prin scrierĭ bune şi folositóre sĕ ţinemŭ viu şi sĕ rĕspândimŭ în massele poporului interesulŭ pentru marile scopurĭ de cultură şi de progresŭ ale Associaşiunei, sĕ lăţimŭ gustulŭ de cetire în poporŭ şi sĕ-lŭ instruimŭ în tóte direcţiunile folositóre lui.

Acésta o pretindŭ şi statutele Associaţiunei, carĭ în §-ii 2 şi 4 îndegetéză şi modulŭ şi mijlócele, ce suntŭ de urmatŭ. E vorba acolo de edarea, tipărirea şi lăţirea de opurĭ, de încuragiarea prin premii, etc. Până acuma însĕ Associaţiunea n'a pusŭ în practică mai de locŭ aceste cerinţe, neapĕratŭ de lipsă pentru ajungerea scopului sĕu şi décă a şi făcutŭ unele încercărĭ în direcţiunea acésta ele n'au pututŭ rĕuşi, deórece a avutŭ în vedere mai multŭ înaintarea în diferitele ramurĭ ale sciinţei, decâtŭ chiămarea fundamentală de a face accesibilă sciinţa pentru massele poporului, cu alte cuvinte de a o face sĕ străbată în poporŭ. Décă nu s'a pututŭ pune în fiinţă nicĭ regulamentulŭ votatŭ de Associaţiune pentru înfiinţarea secţiunilorŭ sciintifice, causa a fostŭ, că nu eramŭ încă pregătiţĭ pentru acésta, nu era încă pusă temelia ca sĕ putemŭ sĕ zidimŭ cu succesŭ pe dênsa. A ne ocupa însĕ numai de sciinţe şi a negligea instruirea poporului prin scrierĭ populare însémnă a începe clădirea dela coperişŭ şi nu dela fundamentŭ.

Associaţiunea nóstră esistă acum de 27 de anĭ şi până adĭ încă nu avemŭ o scriere, care sĕ lumineze pe poporŭ în limba înţelésă de elŭ măcarŭ despre scopurile, ce le urmăresce acéstă reuniune căcĭ cuvêntulŭ „Associaţiune" poporulŭ nu'lŭ înţelege.

Dér câte nu trebue făcute în direcţia acésta spre a îndemna, a însufleţi, a instrui şi a educa poporulŭ pe tóte terenurile desvoltării sale culturale. De câte sfaturĭ bune şi înţelepte nu are lipsă poporulŭ nostru de pildă numai pe tĕrêmulŭ sciinţelorŭ agricole, ca sĕ nu mai amintimŭ tóte celelelate?

Dér unŭ lucru de căpeteniă în împrejurările de faţă este şi rĕmâne lăţirea gustului de cetitŭ în poporŭ şi deşteptarea sêmţului şi înţelegerei sale pentru lucrarea Associaţiunei. Bine a disŭ d-lŭ Vicarŭ alŭ Făgăraşului, că piedeca cea mai mare pentru care nu putemŭ înainta cum amŭ dori, este aversiunea de cetire, adecă că ómenii nu găsescŭ încă plăcerea de a ceti şi cetindŭ a se îndemna şi a învĕţa.

D-lŭ Mureşianu arată mai departe, că nu suntŭ nouĕ aceste idei; fiecare din cei de faţă scie fórte bine ceea ce ne lipsesce şi ceea ce amŭ trebui sĕ facemŭ în direcţia acésta. Dér este timpulŭ ca sĕ se facă odată unŭ începutŭ. De aceea d-sa convinsŭ fiindŭ, că Adunarea consêmte pe deplinŭ cu părerile desvoltate de dênsulŭ, o rógă ca sĕ voteze o sumă câtŭ de mică din prisosulŭ veniturilorŭ Associaţiunei, ca sĕ se întrebuinţeze pentru încuragiarea şi lăţirea literaturei în poporŭ şi acésta sĕ-o facă acuma neamânatŭ, căcĭ are firma convicţiune, că păşindŭ cu hotărîre pe acéstă cărare se vorŭ puté obţiné resultate fórte marĭ.

In fine d-lŭ Mureşianŭ propune adunării următórea moţiune:

„Adunarea generală a Associaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului românŭ, convingêndu-se despre absoluta trebuinţă, ce se impune Associaţiunei de a îmbrăţişa în modŭ practicŭ şi învederatŭ causa literaturei poporale şi de a sprijini înaintarea ei printr'o stăruinţă înţeléptă, prin publicarea de scrierĭ poporale, îndemnătóre, însufleţitóre, informative şi instructive, decide ca în viitorŭ sĕ se destineze regulatŭ pe fie-care anŭ o parte câtŭ de însemnată din fondurile disponibile ale Associaţiunei pentru realisarea acestei trebuinţe."

„Ca sĕ se facă unŭ începutŭ Adunarea generală decide adĭ ca suma de o miiă florinĭ din escedentulŭ anului acestuia sĕ se întrebuinţeze pentru publicarea de cărţĭ şi broşurĭ poporale".

în clerulŭ din afară. Ne plăcea fórte la cei mai mulţĭ ca sĕ scimŭ câte patru limbĭ cu latina; la o parte din tinerĭ însĕ a începutŭ sĕ le fiă ruşine, ca tocmai limba maternă sĕ o vorbéscă mai rĕu decâtŭ celelalte.

Se întêmplase în a. 1831 ca sĕ fie primiţĭ în seminarŭ dintr'odatŭ şépte studenţĭ din facultatea filosofică dela Cluşiu, carĭ avuseră fericirea de a cunósce acolo pe Dr. Simionŭ Romonţai fundatorulŭ, a se îndulci de învĕţăturile lui, a-şĭ primi dela elŭ în darŭ istoria lui Petru Maiorŭ şi celelalte scrierĭ ale lui. Unulŭ dintre aceia tradusese istoria lui Maiorŭ în limba maghiară; ceilalţĭ se înfierbêntau de cele ce li-se descoperia din acea carte ca dintr'unŭ oraculŭ despre originea şi de totŭ trecutulŭ naţiunei române. Ei veniţĭ în seminarŭ, fără a cugeta câtŭ de puţinŭ la urmărĭ, în conversaţiunile lorŭ după cină îşĭ ţineau unii la alţii prelegerĭ gramaticalĭ din limbă. In anulŭ alŭ doilea, ce le plesnise prin capŭ la câţĭva clericĭ, ca ei sĕ înfiinţeze unŭ teatru de diletanţĭ; se punŭ frumuşelŭ pe lângă trei profesorĭ mai apropiaţĭ de a lorŭ etate şi câştigară învoirea, încă şi conlucrarea lorŭ. Le permite şi directorulŭ sĕ se jóce de-a comediă. Déră de unde spese? Aşĭ, tinerii plănuescŭ uşorŭ. Daţĭ sĕ scriemŭ la toţĭ protopopii, care cum scimŭ sĕ-i rugămŭ pentru o colectă. Cei mai mulţĭ protopopĭ le facŭ pe voiă — din curiositate. In câteva sĕptĕmânĭ se adunară 160 fl. mon. conv. Cu acea sumuşóră trimitŭ pe unulŭ din ei cu vicerectorulŭ la Sibiiu, unde acórdă la profesorulŭ de pictură Neuhauser douĕ cortine şi mai multe aparate mĕrunte. Écă că pe sĕrbătorile Crăciunului spre 1833 „prima scenă românéscă" în acéstă ţéră este gata. Profesorii şi unŭ clericŭ preparaseră câte o piesă mică, de acelea care se jócă în internatele claselorŭ superióre. Inainte de aceea se representase totŭ de clericĭ la instalarea episcopului Lemeni o eclogă compusă cu multŭ spiritŭ de Cipariu. Totŭ cam acei tinerĭ îşĭ împărţiră şi acum rolele.

Déră unde este publiculŭ? Cu episcopulŭ în frunte, toţĭ canonicii, profesorii, familiile diregĕtorilorŭ dominalĭ, vre-o patru-cincĭ orăşenĭ şi baronésa bĕtrână dela Panade, atâta era publiculŭ. Acelea representaţiunĭ s'au continuatŭ în vre-o cinĭ anĭ şi de atuncĭ limba maternă în Blaşiu nu a mai rĕmasŭ în códa altora. De ar fi cutezatŭ înainte de aceea sĕ întreprindă tinerimea jucării de acelea în seminarulŭ preoţescŭ din Blaşiu, dĕu nu sciu décă ar fi fostŭ eliminaţĭ sĕu chiar înrôlaţĭ în regimente. Ştudenţii din liceulŭ catolicŭ reg. dela Cluşiu, junĭ de câte 20—25 de anĭ, denunţaţĭ că mergŭ la teatru, erau pedepsiţĭ cu carcerŭ, şi ce-i durea mai tare, era amenda de câte 2 douĕdecerĭ pentru pedelŭ.

Totŭ în acei anĭ începuseră a se strecura încóce şi productele literare românescĭ din ţéra vecină, cu tótă priveghiarea cu ochĭ de vulturŭ a vameşilorŭ; la Sibiiu şi de aci la Braşovŭ întrau prin mijlocirea librăriei francesului Thierry, care avea o filială în Bucurescĭ şi prin unŭ comerciantŭ Minovicĭ; éră la Braşovŭ prin cărăuşĭ, neguţătorĭ şi alţĭ călĕtorĭ; Curierulŭ românescŭ alŭ lui Eliad venia prin poştă ca scrisóre, cu porto $^1/_2$ douĕdecerĭ, déră ce era sĕ facă omulŭ? plătia şi tăcea.

Afară de reforme în instrucţiunea publică şi de cultivarea celŭ puţinŭ a literaturei bisericescĭ şi pedagogice, Blaşiulŭ mai avea în acea epocă şi altă grijă mare, storcĕtóre de sudorĭ. Dissensiunile politice dintre feudalii catolicĭ ca partisanĭ ai guvernului centralŭ şi dintre cei calvinianĭ din oposiţiune turburau indirectŭ şi liniştea sufletéscă a poporului românŭ în ţinuturĭ, în care acesta se afla desbinatŭ în douĕ confesiunĭ religióse. In spiritulŭ vechiei lorŭ doctrine proprietarii marĭ catolicĭ voiau sĕ aibă în dominiile lorŭ pe câtŭ s'ar puté totŭ numai locuitorĭ de credinţa catolică; din contră proprietarii protestanţĭ nu lăsau nimicŭ neîncercatŭ, ca sĕ ţină pe poporaţiunea rurală cu atâtŭ mai vêrtosŭ în vechia ei credinţă, căcĭ în acestŭ casŭ nicĭ o lege nu-i silia ca sĕ rupă din hotarŭ porţiunĭ canonice pentru preoţĭ şi dascalĭ şi nicĭ pentru bisericĭ De aicĭ urma, că în casurĭ de vacanţe în parochii, fiecare proprietarŭ îşĭ avea candidaţii lorŭ, între carĭ apoi se nasceau rivalităţĭ, certe şi procese blăstĕmate, încâtŭ unele comune rĕmâneau cu anii întregĭ fără nicĭ unŭ preotŭ, de nicĭ o confesiune; bieţii creştinĭ îşĭ botezau ei între ei pruncii şi-şĭ îngropau morţii numai cu asistenţa unorŭ cântăreţĭ. Acea stare de barbariă fusese relevată şi zugrăvită cu colorĭ vii în câteva adunărĭ

„Totodată adunarea însărcinéză comitetulŭ Asociațiunei ca sĕ caute modulŭ celŭ mai potrivitŭ, cum s'ar puté folosi mai bine și mai corĕspundĕtorŭ trebuințelorŭ nóstre acéstă sumă în decursulŭ anului viitorŭ prin publicarea de premii etc. și ca în adunarea generală viitóre sĕ vină c'unŭ proiectŭ completŭ bine chibzuitŭ și studiatŭ pentru organisarea viitórei activitățĭ a Asociațiunei pe tĕrĕmulŭ acesta“.

Adunarea în continuu a datŭ semne de aprobare prin viue aplause alipindu-se astfelŭ la propunerea d-lui Dr. A. Mureșianu. Acésta a și făcutŭ ca părerea opusă de-a se aduna mai întâiu fondurĭ și după aceea sĕ se încépă a se lucra cu ele, sĕ nu'șĭ găséscă rĕsunetŭ.

Intre susțiitorii propunerei de mai susŭ a vorbitŭ și d-lŭ Dr. *G. Maiorŭ* care a accentuatŭ cu deosebire ca Associațiunea sĕ aibă în vedere în prima liniă și trebuințele ḑilnice și locale ale poporului, sĕ publice concursurĭ și premii pentru cele mai bune manuale de agricultură, de zootechniă, de lânăriă, de industriă de casă, pe care apoi tipărindu-le în ḑecĭ de mii de esemplare pe unŭ prețŭ micŭ sĕ le propage printre poporŭ, ér la întrunirile despărțĕmintelorŭ sĕ se țină regulatŭ conferințe despre raporturile și necesitățile locale.

Membrulŭ comitetului d-lŭ *P. Cosma* arătândŭ suma de care ar puté dispune Associațiunea rógă pe d. propunĕtorŭ a ficsa suma pe care sĕ o întrebuințeze Associațiunea pentru scopulŭ arătatŭ de d-sa, la care consĕmtŭ toțĭ membrii fără deosebire.

Acésta sĕ și întêmplă cerêndu-se suma de 1000 florinĭ din partea d-lui propunĕtorŭ.

D-lŭ protop. *Rusu* e de părere că în fóia Asociațiunei s'ar puté publica articulĭ pentru poporŭ carĭ apoi cu puține spese sĕ fiă retipărițĭ și rĕspândițĭ.

Mai vorbesce d-lŭ președinte G. *Barițiu* accentuândŭ că și pană acuma au apărutŭ în fóiă Asociațiunei tratate de valóre durabilă. Recunósce urgenta trebuință de a se lucra în direcțiunea accentuată de d-lŭ propunĕtorŭ și încheiă cu dorința, ca sĕ aibă resultatulŭ celŭ mai mânosŭ dându-șĭ comitetulŭ tóte silințele spre a-lŭ dobêndi.

In fine punêndu-se la votŭ moțiunea d-lui Dr. Mureșianu cu specificarea sumei de 1000 fl. se primesce de adunare cu unanimitate.

Urméză raportulŭ comisiunei de candidare, dér fiindŭ ora înaintată ședința se suspendă nemotivatŭ spre a se continua la órele 5 după amédĭ.

*

In ședința de séra d-lŭ *Alesandru Filipŭ* din Abrudŭ propune ca raportorŭ alŭ comisiunei de candidare de-a rêndulŭ persónele recomandate spre a fi alese. Se aclamă ca președinte d-lŭ *G. Barițiu*, ca vice-președinte părintele archimandritŭ și Vicarŭ Dr. Ilariu *Pușcariu* și ca secretarŭ I d-lŭ Ioanŭ *Popescu*. La postulŭ de secretarŭ alŭ doilea se încinge o discusiune lungă opunêndu-i-se candidatului, ca contra-candidatŭ, d-lŭ Toganu. In urmă se cere cetirea listei întregĭ de candidare și se procede la votarea nominală, din care ese aprópe cu tóte voturile d-lŭ *Dr. Crișanu* ca secretarŭ alŭ II-lea. Totŭ astfelŭ s'a procedatŭ și față cu alegerea unui membru din comitetŭ. După lista completă votată de adunare comitetulŭ Associațiunei pentru cei trei anĭ viitorĭ e compusŭ astfelŭ:

George *Barițŭ*, președinte; Dr. Ilarionŭ *Pușcariu*, vice-președinte; Ioanŭ *Popescu*, secretarŭ I; Dr. Ioanŭ *Crișanŭ*, secretarŭ II; Gerasimŭ *Candrea*, cassarŭ; Nicanorŭ *Frateșiŭ*, controlorŭ; Nicolae *Toganŭ*, bibliotecarŭ. Membrii în comitetŭ; Br. Davidŭ *Ursu*, Augustinŭ *Laday*, Ioanŭ *Hanuia*, Ilie *Măcelariu*, Parteniu *Cosma*, Ioanŭ *Popescu*, Ioanŭ *Rusu*, Zacharia *Boiu*, Nicanorŭ *Frateșiu*, Iosifŭ St. *Șuluțŭ*, Ioan *Crețu*, Ioanŭ *Popŭ* de Galațĭ. Suplențĭ: Leontinŭ *Simonescu*, Gerasimŭ *Candrea*, Dr. Ioanŭ *Crișanŭ*, *Moldovanŭ*, *Macsimŭ*, Nicolau *Toganŭ*.

Finindu-se alegerile președintele încheiă adunarea cu-o scurtă vorbire care se primesce cu viue „sĕ trăiéscă.“

*

In séra acelei ḑile a fostŭ balŭ ér în ḑiua întêiu a fostŭ banchetŭ și séra concertŭ. Petrecerile acestea au fostŭ bine cercetate și animate. La banchetŭ au luatŭ parte ca învitațĭ și d-lŭ fișpanŭ *Michail Horvath*, care a asistatŭ și la prima ședință, și d-lŭ primarŭ alŭ Făgărașului *Keresztenyi*. A luatŭ parte la aceste petrecerĭ și unŭ frumosŭ și numĕrosŭ cercŭ de dame.

Vorbirea de binevenire

a reverendissimului d-nŭ vicarŭ **Basiliu Rațiu**, ținută în prima ședință a adunării generale a Asociațiunei în 16 (28) Augustŭ 1889.

Ilustre Domnule Președinte! Domnilorŭ membri ai „Associațiunei“! și strălucită Adunare!

Fiă-care dintre noi scie, că ḑiua și nóptea se schimbă totŭ la 24 óre; nu e așa însĕ în alte regiunĭ; pentru-că unele popóre septentrionalĭ, carĭ locuescŭ către polulŭ arcticŭ, au ḑiua de 6 lunĭ și nóptea érășĭ de 6 lunĭ; ér când nóptea acésta tristă și posomorită începe a dispăré, ómenii plinĭ de bucuriă și de dorulŭ luminei, ce se apropiă, se suie pe vêrfurile munțilorŭ și cu cântărĭ și alte semne de bucuriă salută aurora ce se ivesce.

Tristă și neplăcută trebue sĕ fiă o nópte de $^1/_2$ anŭ; însĕ cu multŭ mai neplăcută și înfiorătóre fŭ nóptea, în care zăcŭ omenimea la douĕ mii de anĭ, până când se ivì *aurora*, care cu splendórea sa întrece tóte stelele lucitóre, și prin alungarea întunerecului descopere pericolele și face securitate. Ințelegŭ pe S. Născĕtóre de Dumneḑeu, care se ivise ca aurora de diminéță anunțândŭ rĕsărirea *sórelui* divinŭ: Intemeiătorulŭ religiunei creștine și a adevĕratei culturĭ și nobilitărĭ de inimă; — étă însemnătatea sĕrbătórei de adĭ, la care ține strînsŭ poporulŭ nostru și care pentru noi Românii din comitatulŭ Făgărașului, pentru inteligința și poporulŭ românŭ din Despărțĕmêntul II alŭ Associațiunei este mai solemnă și mai strălucită, rĕmânêndŭ pururea neștérsă întru inimile nóstre; findŭ-că adĭ ne vedemŭ împlinitŭ dorulŭ ce l'amŭ avutŭ, de a cuprinde în mijloculŭ nostru adunarea generală a „Associațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului românŭ.“

Astăḑĭ inima nóstră saltă de bucuriă când avemŭ rara fericire de a îmbrățișa flórea națiunei: bărbații cei mai distinșĭ în toțĭ ramii literaturei și culturei nóstre naționale, bărbațĭ pĕtrunșĭ de datorințele chemărei, de iubirea patriei și a poporului românŭ, pentru a cărui luminare și cultură au lucratŭ și lucră cu puterĭ unite necruțândŭ nicĭ spese nicĭ ostenélă; și nu fără de cause: pentru că când vedemŭ o nespusă însuflețire de activitate și emulațiune la popórele conlocuitóre în patria nóstră comună, cuveni-s'arŭ: ca noi sĕ nu ne interesămŭ de noi înșine? sĕ nu aducemŭ sacrificii pentru susținerea numelui, cu care ne numimŭ și s'au numitŭ moșĭ de strămoșii noștri? cuveni-s'arŭ, ḑicŭ, ca între marginele legei și pe basa statutelorŭ aprobate de Majestatea Sa gloriosulŭ nostru Rege Apostolicŭ, numai noi sĕ nu ne cultivămŭ limba și literatura, fără de carĭ unŭ poporŭ ca atare nu mai are viéță? Acésta nu se cuvine; cu atâtŭ mai vêrtosŭ nu, pentru-că legile patriei ne concedŭ acestŭ dreptŭ; ba însușĭ Inaltulŭ Guvernŭ alŭ Majestății sale voesce și îndémnă pe tóte popórele a se cultiva în tótă privința; dovadă ne suntŭ nenumĕratele școle, reuniunĭ și associațiunĭ în mare și micŭ, până la promovarea și cultivarea industriei de casă.

Premițêndŭ acestea îmĭ iau voia a atinge ceva despre influința Religiunei creștine asupra cultivărei genului omenescŭ și în specie asupra poporului nostru. Istoria ne spune: că și înainte de *éra creștină* popórele cele mai însemnate îșĭ aveau literatura și cultura lorŭ; dér și aceea constatéză, că înainte de Christosŭ nicĭ unŭ omŭ nu s'a cugetatŭ la învĕțarea tuturorŭ ginților. Afară de Moise, nu vei afla nicĭ filosofŭ, nicĭ legiuitorŭ care sĕ fi ținutŭ posibilă instrucțiunea generală măcar a unei națiunĭ. Filosofii vechimei îșĭ deșchideau școlele numai pentru unŭ micŭ numĕrŭ de elevĭ. Castele preoțescĭ ale Egiptului, Persiei și Indiei din sciința lucrurilorŭ divine și umane făceau unŭ secretŭ impenetrabilŭ pentru omulŭ de rêndŭ. Legislatorii religioșĭ și politicĭ îșĭ restrîngeau tótă activitatea la educațiunea și ridicarea unei singure clase, care era apoi clasa privilegiată. Din contră, Salvatoriulŭ trimite pe Apostolii sĕi în tótă lumea ḑicêndŭ: *„mergețĭ, învĕțațĭ tóte popórele“*, însĕ în datinele lorŭ, în instituțiunile lorŭ cetățenescĭ, respectațĭ totŭ ce nu e în disonanță cu legea mea. Prin urmare evangeliulŭ făcŭ pe popóre sĕ se apropiă unele de altele, sĕ se ințelégă, sĕ se unéscă fără de a'șĭ perde individualitatea națională.

De atuncĭ se datéză înstrucțiunea poporală, de atuncĭ școlele poporale de diverse limbĭ, pe carĭ renumitulŭ geografŭ și statisticŭ Adrianŭ Balbi din seculŭ presentŭ, pe basa scrierilorŭ lui Moise despre dividerea omenimei la turnulŭ Babelŭ, le pune la 70 limbĭ vorbite de descendenții feciorilorŭ lui Noe. De atuncĭ trecură mai bine de 4 mii de anĭ, și popórele rămurindu-se peste totă fața pămêntului până la turnulŭ Eiffel, cine pórtă vina, décă statisticii de astăḑĭ numĕră aprópe la 4 mii de limbĭ fără diferitele dialecte? și cine ar mai fi în stare a-le reduce la unitatea originală, după ce e constatatŭ, că numai acele popóre au dispărutŭ și disparŭ cu totulŭ din istoriă, carĭ nu au lăsatŭ după sine nicĭ o urmă de literatură și cultură? De aceea fórte bine observă unŭ patriotŭ faimosŭ din Clușiu în ḑiarulŭ sĕu prin luna lui Maiu, că *„stérpirea limbilorŭ nu numai e cu neputință, ci și vrednică de ură și disprețŭ.“*

Despre isvorulŭ culturei adevĕrate unŭ bărbatŭ de renume Europeanŭ în arta militară și belică pela începutulŭ seculului nostru astfelŭ se esprimă: „minunea cea mai mare a lui Isusŭ este *împĕrăția iubirei*“. Numai lui Isusŭ i-a succesŭ a ridica inimele ómenilorŭ până la cele invisibile și până la sacrificiulŭ celorŭ temporale. Numai dênsulŭ a creatŭ o legătură între cerŭ și pămêntŭ. Toțĭ aceia, carĭ într'adevĕrŭ credŭ în dênsulŭ, simțescŭ acéstă *iubire* miraculósă, supranaturală și sublimă. O aparițiune nesplicabilă acésta, spre ce nu suntŭ capace nicĭ rațiunea, nicĭ puterile omenescĭ. Unŭ *focŭ sfântŭ*, pe care nicĭ unŭ timpŭ, câtŭ de viforosŭ, nu-lŭ póte șterge séu țĕrmuri.

Decĭ *iubirea* este *sufletulŭ civilisațiunei*, ér *egoismulŭ* sufletulŭ barbariei, ḑice Martinet de Savoia; și nu fără cuvêntŭ, căcĭ a prețui pe celŭ din urmă omŭ ca pe unŭ fiu alŭ lui Dumneḑeu, a-lŭ iubi ca pe sine însușĭ, a lucra la bunăstarea lui morală și materială, e însușirea iubirei; ér a trăi pentru sine, a referi tóte la sine, a privi pe alții ca pe nisce instrumente mai multŭ séu mai puținŭ folositóre, spre serviciulŭ intereselorŭ și pasiunilorŭ sale, este proprietatea egoismului. (Strigărĭ: Așa e! Așa e!)

Dela Salvatorulŭ lumei și trimișii sĕi a trebuitŭ sĕ trécă fórte multŭ timpŭ: 18 seculĭ, până când popórele s'au desbrăcatŭ încâtva de egoismŭ și au începutŭ a face fapte marĭ de caritate, prin carĭ s'a făcutŭ renumitŭ seculŭ nostru, caracterisându-se de seculŭ luminei, culturei și civilisațiunei, ce în adevĕrŭ și este în comparațiune cu timpurile trecute.

---

municipalĭ și între certe marĭ; mai pe urmă fŭ denunțată și împĕratului Franciscŭ. Cu ocasiunea depunerii jurămêntului în mânile împĕratului, episcopului Ioanŭ Lemeni i-s'a comisŭ, ca înainte de orĭ-care alte afacerĭ, îndată după hirotonire și instalare sĕ întreprindă visitațiune canonică în comitatulŭ Hunedórei și în o parte din comitatulŭ Albei în regiunea Mureșului, pe unde nefericiții locuitorĭ au fostŭ sĕlbătăcițĭ mai înfricoșatŭ. Episcopulŭ a și îndeplinitŭ îndată în véra anului 1833 acea misiune grea impusă lui de către monarhŭ. Până în ḑilele, în care scriemŭ acestea, se mai află unŭ singurŭ bărbatŭ venerabilŭ aprópe nonagenarŭ, care ca preotŭ tînĕrŭ însoțise pe episcopŭ prin o parte mare din vastulŭ comitatŭ alŭ Hunedórei și anume prin districtulŭ Hațegului. Numai împĕratulŭ Iosifŭ aflase pe la 1770 pe Românii din Bănatŭ rĕmașĭ de sub Turcĭ într'o stare atâtŭ de sĕlbatică, precum a aflatŭ acestŭ episcopŭ mai vêrtosŭ pe locuitorii din părțile muntóse ale comitatului Hunedórei. Trecuseră ḑecimĭ de anĭ, de când nefericiții locuitorĭ nicĭ nu mai sciau ce minune póte sĕ fie aceea ce se ḑice vlădică séu episcopŭ. Dintr'o comună popa și câțĭva bĕtrânĭ eșiseră întru întêmpinarea episcopului pe drumŭ înainte; vĕḑêndŭ apoi, că Présf. Sa, dându-se din trăsură, a îmbrăcatŭ mantia și plécă pedestru înainte urmatŭ de secretarŭ cu protopopulŭ și de doi feciorĭ robuștĭ, popa și ómenii cuprinșĭ de frică apucară fuga înapoi. In unele comune femei și copii numai cu aruncare de monetă mĕruntă puteu fi îmblânḑițĭ, ca sĕ cuteze a sĕ apropia de biserică și a întra în ea; într'o comună însĕ ómenii se uitară mai ântâiu pe la ferestrile bisericuței, ca sĕ vadă ce face episcopulŭ în biserică și în altarŭ. Scene în adevĕrŭ dramatice s'au presintatŭ atuncĭ ochilorŭ acelui episcopŭ. La acea stare de sĕlbătăciă rușinătóre adusese sistema feudală și desbinările confesionalĭ în vecĭ nejustificabile pe poporulŭ românescŭ.

Episcopulŭ a împăciuitŭ în acea visitațiune mai multe comune; a informatŭ și pe curtea imperială despre blăstămĕțiile străine câte descoperise în călĕtoriile sale, cu care firesce, numai amicĭ nu-șĭ făcuse. Anume la guvernulŭ din Clușiu Lemeni nu era „persona grata“ din anii, în carĭ elŭ ca secretarŭ alŭ episcopului Bobŭ până la mórtea acestuia îșĭ ascuțise péna sa în multe corespondențe avute cu guvernulŭ, unde afacerile se înglodau adesea cu anulŭ întregŭ.

Din acea visitațiune episcopulŭ, care se scia obligatŭ chiar și în puterea jurămêntului a propaga catolicismulŭ între Românĭ, îșĭ făcuse totușĭ regulă, ca pe câtŭ numai îi permitea posițiunea lui, fracțiunĭ de poporŭ sĕ nu mai priméscă, ci séu comune întregĭ, séu pe nimenĭ, ca prin acéstă mĕsură sĕ mai micșorămŭ numĕrulŭ atâtorŭ popĭ și dascalĭ flămânḑĭ și petecițĭ, éră comunele bisericescĭ sĕ rĕmâie scutite de urgii și de scandale, prin care se facŭ de batjocura celorlalte popóre.

Pe episcopulŭ Lemeni îlŭ mai așteptau și alte probleme. Residența, unŭ castelŭ vechiu din vécul alŭ 16-lea, strîmtŭ, diformŭ, nereparatŭ aprópe de unŭ vécŭ, nu mai era de locuitŭ. Biserica catedrală zidită în ḑilele Mariei Teresiei dăduse Dumneḑeu, ca după unŭ timpŭ de peste 75 de anĭ sĕ devină pré strîmtă chiar și numai pentru tinerimea școlastică, pentru clericĭ și profesorime, cu atâtŭ mai puținŭ încăpĕtóre pentru solemnitățĭ și adunărĭ, alegerĭ, sinóde, instalărĭ s. a. Până în a. 1837 biserica fŭ renovată și lărgită spre piéță, și în loculŭ turnului vechiu înălțate alte douĕ, așa precum se vĕdŭ ele astăḑĭ. Până în 1842 s'a restauratŭ și castelulŭ, așa că în laturea dréptă dela întrare s'a mai adaosŭ o aripă din fundamentŭ alăturea cu edificiulŭ vechiu. Sume marĭ au înghițitŭ acelea restaurărĭ; cu tóte acestea, décă nu ar esista și unŭ altŭ edificiu totŭ în curtea residenței, rĕmasŭ din ḑilele Mariei Teresiei sub nume de „mânăstirea călugărașilorŭ“, nu se pricepe unde s'ar fi pututŭ instala cancelaria, archivele și sala de ședințe cu apartamentele sale.

La trei anĭ după reformele întroduse în școlele din Blașiu, profesorii se pomeniră, că le vinŭ școlarĭ dintr'o regiune de unde se așteptase mai puținŭ. Pe la 1825 Oprea Circa din Cernatŭ, omŭ care cunoscuse multe, călĕtorise de repețiteorĭ la Viena, fŭ celŭ dintâiu, care „avuse curagiulŭ“, ca sĕ-șĭ aducă pe doi fii ai sĕi, Georgie și Oprea, „la școlele unițilorŭ din Blașiu“, după carĭ a urmatŭ și Ioanŭ Branŭ dela Zêrnescĭ. Din 1833/4 veniră mai dintr'odată dela Brașovŭ trei studențĭ românĭ, Dim. Leca, Ioanŭ Jipa,

Prin urmare nu fatulŭ nicĭ ursita séu fortuna, cum o numiau cei vechĭ, ci numai *Provedința divină*, care îndréptă și conduce destinele națiunilorŭ libere ale fiăcărui individŭ și poporŭ cu mână tare și cu brațŭ înaltŭ, a scutitŭ și conservatŭ și pe poporulŭ nostru în decursulŭ atâtorŭ vécurĭ, până ce a ajunsŭ sub înțelépta guvernare a gloriósei Familii domnitóre Habsburgice. De atuncĭ s'a începutŭ deșteptarea națiunii nóstre din întunerecŭ și umbra morții; de atuncĭ poporulŭ românŭ s'a socotitŭ demnŭ de o sórte mai bună, deórece și-a împlinitŭ totdéuna și-șĭ împlinesce cu scumpĕtate datorințele față cu Inaltulŭ Tronŭ și legile patriei, a luptatŭ și luptă cu fidelitate probată împreună cu celelalte națiunĭ conlocuitóre pentru binele patriei și apĕrarea ei de invasiunile inimice.

Reflectândŭ acuma la progresulŭ nostru culturalŭ, mai cu sémă dela jumĕtatea seculului presentŭ, nu voiu specifica virtuțile și faptele neperitóre ale bărbațilorŭ noștri providențialĭ, căcĭ acele suntŭ cunoscute din publicațiunile periodice, din opurile literațilorŭ noștri, din esperiență și intuițiune, precum ni-e cunoscutŭ și mersulŭ „Asociațiunei" nóstre din analele ei.

Cu tóte acestea, décă considerămŭ timpulŭ celŭ scurtŭ de 45 anĭ, în care mai numai cu propriele nóstre puterĭ ne-amŭ făcutŭ ceea ce avemŭ, precum și mijlócele cele puține, mi-se pare a nu greși așa tare, când îmĭ vine sĕ facŭ comparațiunea: că décă lumea antică a admiratŭ piramidele Egiptului, templulŭ Dianei, Colosulŭ din Rodŭ, mausoleulŭ din Halicarnasŭ, murii Babilonului, templulŭ lui Belŭ, și grădinile Semiramidei, ca totŭ atâtea minunĭ; cu atâtŭ mai vêrtosŭ avemŭ noi motivŭ de a admira Institutele cele frumóse din Blașiu, Brașovŭ, Sibiiu, Năsĕudŭ, Beiușiu, Bradŭ și altele, precum și miile de Bisericĭ și școle populare după cerințele legei și spiritulŭ tempului. — Décă Grecii cei vechĭ se lăudau cu 7 filosofĭ ai lorŭ, óre noi sĕ nu fimŭ mândri cu bărbații noștri nenumĕrațĭ, carĭ prin labóre neobosită câștigându-șĭ tóte cunoscințele dela școla poporală până la universitate, suntŭ în stare a representa națiunea cu demnitate pe tóte tĕrêmurile? Ba da.

Câte fundațiunĭ făcute de nemuritorii noștri archierei și alțĭ bărbațĭ bine meritațĭ! câte Bisericĭ ajutate! câte lacrămĭ șterse de pe fața vĕduvelorŭ, orfanilorŭ și a nenorociților! câțĭ tinerĭ crescuțĭ cu spese însemnate! tóte, tóte suntŭ monumente mai durabile, decâtŭ minunile lumei antice. De aceea față cu bărbații noștri din trecutŭ, carĭ au făcutŭ atâtea sacrificii pentru binele publicŭ, nu potŭ dice alta, decâtŭ sĕ reproducŭ în *sensŭ propriu* cuvintele Marelui literatŭ Apostolŭ Pavelŭ, carele când păși mai ântâiu pe pămêntulŭ Macedoniei, află acolo colonia romană, și totŭ de acolo scrise către Corintenĭ (II Cor. 6, 9—10) acestea: 1. *cu nisce necunoscuțĭ și cunoscuți, ca cei ce murimŭ, și éta suntemŭ vii*; ca *nisce pedepsițĭ și nu omorîțĭ*; ca *nisce întristațĭ, ér în totŭ timpulŭ bucurându-ne*; ca *nisce sĕracĭ, ér pre mulțĭ îmbogățindŭ*; ca *nimicŭ avêndŭ, și tóte avêndu-le*".

La progresulŭ acesta s'a pusŭ coróna în 1861 prin întemeiarea „Associațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului românŭ", despre care nemuritorulŭ ei președinte de atuncĭ dise: „*că problema ei, pe câtŭ e de nobilă și frumósă, — pe atâtŭ și de seriósă și grea, pentru că cere o perseveranță de fierŭ și unŭ sacrificiu din inimă*". Ér alt președinte după 11 anĭ se esprimă: *Associațiunea cultivă limba... ridică și înalță reputațiunca națională*" etc. Ca orĭ ce lucru nou, așa și acéstă instituțiune culturală fù îmbrățișată cu căldură de tóte părțile la începutŭ, făcêndu-se membri pe întrecute, și în diverse părțĭ se făcéu colecte de banĭ și alte obiecte de valóre, ba și câte-va esposițiunĭ de manufacturĭ și producte naționale. Pe calea acésta se spera, că până la finea seculului nostru Associațiunea îșĭ va ajunge multe din scopurile ei culturale, și se vorŭ resolvi mai tóte cestiunile cuprinse în cele 15 propozițiunĭ făcute de binemeritatulŭ nostru președinte actualŭ la urdirea Associațiunei, și acceptate de acésta, ca unŭ programŭ de activitate.

Binefacerile Associațiunei dela înființarea ei până în presinte suntŭ marĭ și neprețuite în tótă privința. Pe lângă lucrărĭ literare și sciințifice, câte burse și ajutóre pentru tinerĭ la filosofiă, technică, silvicultură, agronomiă, jură, gimnasii, reale, comerciu, meserii, etc.! numai domnii oficialĭ ai societății le-arŭ puté enumera și a arĕta câțĭ suntŭ cu recunoscință către Associațiune pentru ele? Vorŭ fi póte și nerecunoscĕtorĭ din cause dependente séu independente de ei, cum ne spune fóia Associațiunei; dér la totŭ casulŭ e semnŭ rĕu, semnŭ de regresŭ, când ómenĭ cu stare în viéța lorŭ nu dau unŭ crucerŭ pentru scopurile culturalĭ. Și Dómne mulțĭ suntŭ de aceștia la noi! Alții te îndrumă la poporŭ, ca sĕ concurgă și elŭ cu filerulŭ sĕu la înmulțirea fondului; décă nu după suflete, măcarŭ după (capŭ de) familii; fórte bine! Insĕ eu așa credŭ, că maioritatea poporului nostru, carele este blând și laboriosŭ, pe lângă tóte lipsele și greutățile localĭ, sacrifică cu plăcere 1, 2 séu 3 cr., numai sĕ fiă capacitatŭ de fruntașii sĕi! sacrificii de acestea face poporulŭ nostru în diverse locurĭ și cu diverse ocasiunĭ mai de multe orĭ și fără cale. Prin urmare nu elŭ este causa indiferentismului și rĕcelei față cu întreprinderile nóstre culturalĭ; ci în prima liniă este *aversiunea* către lectură, după cum se află și la alte popórĕ de séma poporului nostru; apoi mai este aceea împregiurare tristă, că mulțĭ, fórte mulțĭ ómenĭ cu carte, nicĭ până adĭ nu cunosc bine marea *importanță* a Associațiunei, nu *puterea ei morală*, nu *farmeculŭ pentru deșteptarea simțului și consciinței naționale, nu înălțarea vedei* și a reputațiunei numelui românescŭ; ci tótă însemnătatea ei o punŭ în distribuirea câtorva știpendii și ajutóre, carĭ suntŭ numai mijlóce conducĕtóre ca scopŭ; cu atâtŭ mai puținŭ cunoscŭ motivele, din carĭ Associațiunea s'a făcutŭ *ambulantă*, care a lăsatŭ și lasă pretutindenea urme neșterse de însuflețire.

Decĭ ar fi de doritŭ mai multă *interesare* de afacerile nóstre culturale și mai puțină *propensiune* (înclinare) *către egoismŭ* și luxulŭ exorbitantŭ, de susŭ până josŭ; *mai multă dedare* a poporului *la temperanță și parsimoniă* (cumpĕtare și crutare) și mai puțină *la comoditate și risipire*; în scurtŭ mai multă *lumină culturală* și atuncĭ se va sci ajuta pe sine. Spre continuarea celorŭ spuse aducŭ de esemplu: frumósa inteligență și poporul din patria lui Radu Negru, carĭ cu toții laolaltă: boierĭ și neboierĭ, foștii grănițerĭ și negrănițerĭ dela porțile orientului, la adunarea generală din Făgărașŭ în 1871 au depusŭ pe altarulŭ culturei române ca *ofertŭ benevolŭ* suma de 3265 fl., cam 4 crucerĭ de sufletŭ; ér astădĭ după *18 anĭ*, suntemŭ în stare a depune numai 1 cr. pe sufletŭ, distingêndu-se și aci comunele: Făgărașŭ, Șinca-vechiă, Copăcelŭ, V.-Rece, Buciumŭ, Vlădenĭ, Cohalmŭ, Nou rom. Șinca nouă, Vadu, Netóta, Branŭ, Pórta-Branŭ, Tohanulŭ-vechiŭ, Holbavŭ etc., carĭ au contribuit pentru toțĭ; dér unde suntŭ 60—70 comune? unde-sŭ mai marii lorŭ?

Cu aceste vĕ dicŭ D-lorŭ și Fraților! bine ațĭ venitŭ în mijloculŭ nostru! trăiéscă d-lŭ președinte! trăiéscă Associațiunea nóstră! trăéscă Patria și popórele ei!

Raportulŭ

comitetului Associațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului românŭ despre activitatea sa în decursulŭ anului 1888.

Onorată adunare generală!

In sensulŭ §-lui 32 lit. *g* din statutele Associațiunei, comitetulŭ alesŭ de D-Vóstrĕ, în adunarea generală din anulŭ 1886 din Alba-Iulia, îșĭ ia voia a Vĕ presenta următorulŭ raportŭ generalŭ despre activitatea sa și starea Associațiunei în timpulŭ dela 1 Ianuarie până la 31 Decemvre 1888.

I. In decursulŭ anului 1888 s'au ținulŭ 20 ședințe. Presidiulŭ l'a purtatŭ actualulŭ președinte alŭ Associațiunei, d-lŭ George Barițiu, ér în casurile de împedecare membrulŭ comitetului, d-lŭ D. Br. Ursu. Lucrulŭ se are astfelŭ: Alegerile de președinte și de vice-președinte efeptuite în adunarea generală din anulŭ trecutŭ subșternute fiindŭ, în sensulŭ §-lui 11 din statute, spre întărire la locurile mai înalte: Inaltulŭ ministerŭ de interne prin hârtia dto 24 Octomvre 1888 Nr. 70,171 a întăritŭ numai alegerea președintelui, a d-lui G. Barițiu, ér alegerea vice-președintelui, a d-lui archimandritŭ și vicarŭ episcopescŭ, acum episcopŭ alŭ Caransebeșului, *Nicolau Popea*, nu o a întăritŭ. Comitetulŭ la timpulŭ sĕu a luatŭ cu părere de rĕu la cunoscință hârtia de mai susŭ a înaltului ministerŭ câtŭ pentru partea referitóre la alegerea de vice-președinte și a decisŭ a se face despre cuprinsulŭ ei raportŭ On. adunărĭ generale, ceea ce prin acésta și îndeplinimŭ.

In ședințele sale comitetulŭ a făcutŭ dispozițiunile pentru executarea conclușelorŭ adunării generale, pentru folosirea sumelorŭ votate în bugetŭ cu privire la administrațiune, la sprijinirea de studențĭ și învĕțăcei de meserii, pentru fóia Associațiunei și pentru școla de fete, resolvindŭ în același timpŭ și curentiile întrate. Stipendiile conferite în anii premergĕtorĭ s'au lăsatŭ în folosirea respectivilorŭ stipendiștĭ și ajutorațĭ, carĭ n'au terminatŭ încă cursulŭ învĕțăturei, dér au doveditŭ progresŭ îndestulitorŭ și purtare morală corĕspundĕtóre. Incâtŭ pentru stipendiile devenite vacante în anulŭ 1888 și pentru ajutórele date în favorulŭ învĕțăceilorŭ de meserii din partea societății „Transilvania" s'au escrisŭ concursŭ și ele au fostŭ conferite tinerilorŭ însemnațĭ în conspectulŭ alăturatŭ sub $^1/$. la acestŭ raportŭ.

Din stipendiile amintite mai susŭ unulŭ de 20 fl. din fundațiunea „Tofaléna" nu s'a pututŭ conferi, din lipsa de concurențĭ, și astfelŭ suma acelui stipendiu s'a adausŭ la fondŭ.

Cererile pentru ajutorarea școlelorŭ și a studenților, între acestea și cele transpuse de către adunarea generală din anulŭ 1888, comitetulŭ s'a vĕdutŭ necesitatŭ a le resolva în modŭ negativŭ, din lipsa de mijlóce disponibile.

In causa lăsĕmintelorŭ Associațiunei încă pendente, comitetulŭ continuă a ținea evidența recerută și a urmări resolvirea câtŭ mai grabnică a acelora.

Insarcinării primite:

a) de a se îngriji de procurarea portretelorŭ conducĕtorilorŭ de până acum ai Associațiunei și

b) de a se îngriji de compunerea biografiilorŭ conducĕtorilorŭ decedațĭ — comitetulŭ, deși au luatŭ tóte dispozițiile de lipsă, n'a ajunsŭ în plăcuta posițiune de a satisface. Lucrulŭ e în curgere, ér realisarea lui numai o cestiune de timpŭ.

Insărcinării primite în causa fundațiunei școlei centrale române, care ar fi sĕ se înființeze în Gherla, comitetulŭ a satisfăcutŭ prin câștigarea datelorŭ necesare; resultatulŭ ne luămŭ voiă a'lŭ comunica On. adunărĭ generale prin esibitŭ separatŭ, ce se alătură sub $^2/$. la acestŭ raportŭ.

Pașii întreprinșĭ pentru o mai corĕspundĕtóre arondare a despărțĕmintelorŭ Associațiunei, comitetulŭ i-a continuatŭ și se află în posiție a presenta On. adunărĭ sub $^3/$. unŭ proiectŭ în acestŭ obiectŭ. In ceea ce privesce propunerile făcute de d-nulŭ B. Bașiota, în ședințele adunării generale din Abrudŭ, în causa lăsămêntului după fericitulŭ Popŭ Bota, și a întrebuințării venitului din lăsămêntulŭ după fericitulŭ Avramŭ Iancu: comitetulŭ, pe lângă tóte silințele sale de a se accelera regularea și punerea lorŭ în evidență, n'a pututŭ întra în meritulŭ lorŭ, fiindŭ ambe lăsĕmintele încă pendente la auctoritățile respective.

De asemenea n'a pututŭ întra comitetulŭ nicĭ în meritulŭ propunerii făcute de d-lŭ archidiaconŭ Gavrilŭ Popŭ totŭ în adunarea numită, referitóre la crearea a două stipendii menite pentru tinerĭ din munții apusenĭ, carĭ arŭ voi sĕ învețe industria de sculptură în lemnŭ — și acésta din considerare la starea materială a Associațiunei, care décă s'a înmulțitŭ în realitățĭ, a scădutŭ însĕ în fondurĭ mobile, mai alesŭ în urmarea înființării institutelorŭ de învĕțămêntŭ și educațiune pentru sexulŭ femeiescŭ, reclamate de interesele nóstre vitale și de toțĭ părinții, carĭ sciu sĕ alégă între educațiunea propriă și între cea străină. De altmintrelea comitetele acestei Associațiunĭ, câte au funcționatŭ în cursulŭ celorŭ 27 de anĭ, nicĭ-odată n'au perdutŭ din vedere condițiunile de viéță, în care se află locuitorii acelorŭ regiunĭ montane.

II. Relativŭ la școla civilă de fete cu internatŭ a Associațiunei ne luămŭ voia a Vĕ relata, că și în anulŭ acesta a fostŭ în progresŭ.

In legătură cu cele expuse în raportulŭ nostru din anulŭ trecutŭ însemnămŭ, că după ce cei 3 învĕțătorĭ provisorĭ din trecutŭ și-au cerutŭ și primitŭ demisiunea din posturile avute, comitetulŭ în urma concursului escrisŭ, a îndeplinitŭ numitele posturĭ în modŭ provisoriu prin domnii Dr. Petru Spanu, Dr. Vas. Bologa și Michaiu Pêrvu. Directoratulŭ l'a încredințatŭ d-lui I. Popescu, profesorŭ seminarialŭ, ér directoratulŭ internatului d-șórei E. Petrașcu. Ca delegatŭ a funcționatŭ d-lŭ D. Br. Ursu, colonelŭ c. r. în pensiune. Datele se cuprindŭ în programa III. a școlei, ce se aclude aicĭ sub $^4/$. Fiindŭ tóte puterile didactice amintite bărbațĭ bine cualificațĭ, ér directorulŭ și delegatulŭ ómenĭ probațĭ în ale școlei, școla Associațiunei a făcutŭ cursulŭ regulatŭ și spre cea mai mare mulțămire a tuturora.

Astfelŭ s'a pututŭ pune învĕțămêntulŭ pe base solide, asigurându-i-se loculŭ cuvenitŭ, ca celŭ mai puternicŭ mijlocŭ alŭ educațiunei. Astfelŭ i-s'a pututŭ da lucrului de mână, unuia din obiectele de căpeteniă dintr'o școlă de fete, cea mai corĕspundĕtóre direcțiune și estensiune. La acésta a contribuitŭ „Reuniunea temeilorŭ române din Sibiiu", carea cu o prevenire îndatoritóre s'a

---

Radu Tempeanŭ, fiulŭ v.-protopopului, și doi grecĭ Naslim și Panaiot Djanli, uniculŭ fiu alŭ curatorului dela biserica grecéscă. Pe diua de Rusalii venì acelŭ curatorŭ Djanli și unŭ consângénŭ alŭ sĕu Hagi Ghidru, ca sĕ-șĭ vadă fiulŭ și sĕ afle de aprópe, că ce lege vorŭ fi avêndŭ acei „uniațĭ." Care fù mirarea lorŭ, când după espresiunea lui Djanli aflară „sfânta liturghiă întocmai precum se servesce la patriarchia din Constantinopole." Din acei anĭ tinerime română din Brașovŭ și din districtulŭ sĕu nu au lipsitŭ dela școlele din Blașiu. Dintr'odată cu acea subțiere a prejudețelorŭ, familii fruntașe de comerciantĭ începură a învita clericĭ séu profesorĭ tinerĭ la sine, ca sĕ prepare pe fii lorŭ pentru vre-o clasă gimnasială. Abia trecuse unŭ anŭ, până când între familii s'a și coptŭ planulŭ de a-șĭ preface mica școlă elementară în școlă cu patru clase, din carĭ fii lorŭ sĕ pótă trece în prima gimnasială. Și cu acestea relative la deșteptarea națională din Brașovŭ ajunserămŭ totŭ la anulŭ 1837, dela care înainte nu vomŭ lipsi a întreține pe lectorĭ în altă parte a studiului nostru.

George Barițiu.

pusŭ în serviciulŭ şcólei nóstre, colectândŭ cu multă ostenélă modele de lucrurĭ de mână femeiescĭ de pe la ţĕrancele nóstre, ca celŭ mai bunŭ şi mai corĕspundĕtorŭ materialŭ din obiectulŭ de sub întrebare. Cu unŭ cuvêntŭ, şcóla nóstră se află la nivelulŭ doritŭ şi merită a fi sprijinită din tóte părţile fără şovăire.

Temeiurile neapĕratŭ de lipsă pentru o desvoltare pe câtŭ de sănĕtósă pe atâtŭ şi de folositóre i suntŭ date şcólei nóstre; chiămarea bărbaţilorŭ, pe care încrederea D-Vóstre îi va pune în fruntea afacerilorŭ Associaţiunei, va fi sĕ clădéscă înainte pe acestea temeiurĭ.

In interesulŭ economiei, comitetulŭ a luatŭ alimentarea în regiă propriă, şi a continuatŭ şi continuă şi adĭ cu succesŭ îmbucurătorŭ colectele puse la cale încă în anii trecuţĭ.

III. Privitorŭ la administrarea averii Associaţiunei amintimŭ, că după ce în privinţa încassării taxelorŭ de pe la membrĭ chiar şi modalitatea atâtŭ de multŭ promiţătóre, anume modalitatea de a le încassa prin mandate poştale, a întêmpinatŭ greutăţĭ fórte marĭ, comitetulŭ s'a vĕdutŭ necesitatŭ a suspenda acéstă modalitate şi a relua deo-camdată, până la stabilirea unei nouĕ căi, care este în lucrare, modalitatea cea vechiă; încassarea pe calea directiunilorŭ. Dér cu regretŭ trebue sĕ accentuămŭ, că despărţĕmintele — deşi la cererea unora dintrênsele amŭ reîntrodusŭ modalitatea acésta — în mare parte nu şi-au împlinitŭ datorinţa în astă privinţă. Totŭ cu privire la acestŭ obiectŭ ne luămŭ voiă a presenta Onoratei adunărĭ generale raţiociniulŭ pe anulŭ şcolarŭ 1888, pregătitŭ de cassarulŭ Associaţiunei, d-lŭ Gerasimŭ Candrea.

Din acestŭ raţiociniu este evidentŭ, că din venitele încassate sub diverse titlurĭ s'au acoperitŭ nu numai trebuinţele bugetare, ci şi o parte însemnată, şi anume 3568 fl. 86 cr. din datoria vechiă, contrasă la banca „Albina“ decând cu clădirea şi adaptarea edificiului nou, a şcólei de fetiţe cu internatŭ; s'au achitatŭ mai departe spesele avute cu investiţiunĭ şi datorii vechĭ la şcólă cu suma de 4647 fl. 47 cr., precum şi alte imposite nouĕ: bună-óră ca taxa la fondulŭ regnicolarŭ de pensiune a învĕţătorilorŭ, şi altele.

Acéstŭ raţiociniu, revisuindu-se prin o comisiune din sînulŭ comitetului, s'a aflatŭ exactŭ şi în conformitate cu registrele şi documentele justificative.

Aicĭ este loculŭ sĕ amintimŭ, că în decursulŭ anului 1888 au întratŭ la cassa Associaţiunei:

a) suma de 2000 fl. v. a., pe care sumă a fostŭ asiguratŭ la banca „Transilvania“ în favorulŭ Associaţiunei fostulŭ preotŭ românŭ gr. orth. din Oresti, Ioanŭ Mezei, rĕposatŭ la anulŭ 1887.

b) suma de 500 fl. v. a. legatŭ testamentarŭ dela rĕposatulŭ Simeonŭ Popoviciu, fostŭ notarŭ cercualŭ în Huniedóra.

c) suma de 300 fl. v. a. legatŭ dela George Anghelŭ, fostŭ consiliarŭ de curte în pensiune.

d) suma de 50 fl. v. a. legatŭ lăsatŭ de Nicolau Lazarŭ, fostŭ preotŭ românŭ gr. or. din Sas-Sebeşiu.

e) suma de 600 fl. întrată dela institutulŭ de creditŭ şi economii „Albina“ din Sibiiu, ca ajutorŭ pentru trebuinţele şcólei.

In legătură cu raţiociniulŭ pro 1887 presentămŭ proiectulŭ de bugetŭ pro 1890 sub. [5]/.

Membrii ai Associaţiunei pro 1888 au fostŭ: *a)* fundatorĭ 60; *b)* ordinarĭ pe viéţă 154; *c)* ordinarĭ cu taxe anuale 461, dintre carĭ 167 suntŭ în restanţă cu taxa.

Intre membrii arătaţĭ nu se află şi cei însemnaţĭ în lista alăturată sub [6]/. ca insinuaţĭ dela adunarea generală din Abrudŭ încóce până la finea anului 1888 şi dela 1 Ianuarie 1889 până la presenta adunare generală.

Dintre membrii Associaţiunei au rĕposatŭ în decursulŭ anului 1888 şi până la presenta adunare generală, întru câtŭ dispunemŭ de datele respective, cei însemnaţĭ în lista alăturată sub [7]/.

IV. Biblioteca Associaţiunei cu finea anului 1888 a constatŭ din 6118 tomurĭ, cu 236 mai multŭ decâtŭ în anulŭ precedentŭ. Sporulŭ acesta a provenitŭ din donaţiunĭ şi întrărĭ în schimbŭ dela Academia română din Bucurescĭ, dela Academia de sciinţe din Budapesta, dela Academia de sciinţe ces. reg. din Viena, dela Universitatea săséscă din Sibiiu, dela societatea „Verein für Siebenbürgische Landeskunde“ în Sibiu, dela biblioteca naţională din Florenţia şi Roma, dela d-lŭ Meitani din Bucurescĭ, dela d-lŭ Valeriu Bologa directorŭ de bancă în Braşovŭ, biblioteca fericitului Iacobŭ Bologa, fostulŭ vice-preşedinte alŭ Associaţiunei, dela d-lŭ G. Bariţiu în Sibiiu, dela d-na E. Pleşoianu în Bucurescĭ etc.

Reflectândŭ la frumosulŭ numĕrŭ de 6118 tomurĭ, din care este compusă biblioteca Associaţiunei; considerândŭ totŭ-odată, că în acéstă bibliotecă se află unŭ numĕrŭ considerabilŭ cărţĭ de o valóre internă fórte mare, peste acésta multe fórte rarĭ, care astădĭ voindŭ a le avé cineva numai cu preţurĭ grele s'ar putea câştiga, Comitetulŭ D-Vóstrĕ crede, că onor. Adunare va fi de acordŭ, ca bibliotecei sĕ i-se dea de aci înainte şi unŭ preţŭ realŭ computatŭ în banĭ, ca la tóte celelalte obiecte ale Associaţiunei. Se votédă în fie-care anŭ câte o sumă, deşi prea modestă, pentru înavuţirea bibliotecei. Décă în 28 de anĭ s'ar fi votatŭ şi cheltuitŭ numai câte 100 fl. spre scopulŭ acesta, totuşĭ chiar şi numai acelea sume anuale arŭ face unŭ capitalŭ de 2800 fl.; bărbaţii competenţĭ însĕ punŭ valórea bibliotecei Associaţiunei celŭ puţinŭ la suma corĕspundĕtóre cu numĕrulŭ tomurilorŭ, adecă v. a. fl. 6118, séu în cifră rotundă 6100, ca parte de avere efectivă a Associaţiunei, care sĕ merite a fi trecută în bilanţulŭ fiă-căruĭ anŭ.

Dintre scrierile periodice au incursŭ gratuitŭ: „Telegrafulŭ românŭ“, „Gazeta Transilvaniei“, „Luminătorulŭ“ din Timişóra, „Biserica orthodoxă română“, „Convorbirĭ literare“, „Biserica şi şcóla“, „Fóia diecesană“, „Romänische Revue“, „Familia“, „Amiculŭ Familiei“, „Protulŭ românŭ“, „Şcóla şi Familia“, „George Lazarŭ“, „Economia naţională“, „Meseriaşulŭ românŭ“ şi „Gazeta poporului“.

Inventarulŭ bibliotecei s'a sporitŭ cu 110 esemplare din Transilvania pro 1888, şi a scădutŭ cu 5 colecţiunĭ de câte unŭ esemplarŭ din organulŭ Associaţiunei dela începutulŭ apariţiunei lui, parte donate la şcóle şi reuniunĭ învĕţătorescĭ, parte vêndute la privaţĭ.

V. „Transilvania,“ organulŭ Associaţiunei, a continuatŭ a se eda şi în anulŭ 1888 totŭ sub redacţiunea d-lui primŭ-secretarŭ alŭ Associaţiunei. Ea s'a scosŭ în 700 esemplare, din care 570 s'au trimisŭ membrilorŭ fundatorĭ şi ordinarĭ ai Associaţiunei, 2 la prenumeranţĭ, 18 la despărţĕminte, 48 la bibliotecĭ şcolare şi în schimbŭ şi 9 oficióse. Organulŭ Associaţiunei s'a trimisŭ gratuitŭ membrilorŭ, carĭ plătescŭ taxele regulatŭ.

VI. Cu privire la despărţĕmintele Associaţiunei însemnămŭ cu plăcere, că, mai alesŭ dela adunarea generală din urmă încóce, în cele mai multe s'a desvoltatŭ o activitate îmbucurătóre întru promovarea scopurilorŭ Associaţiunei. Sperămŭ, că activitatea acésta în viitorŭ va cresce totŭ mai multŭ, mai cu sémă décă îi va fi succesŭ comitetului a nimeri prin proiectulŭ sĕu de arondare, amintitŭ la altŭ locŭ (sub p. I. alŭ acestui raportŭ) modalitatea cea mai corĕspundĕtóre pentru împărţirea în despărţĕminte a teritoriului Associaţiunei.

VII. In fine aducêndu-vĕ la cunoscinţă, că cu acéstă adunare generală es piră şi mandatulŭ comitetului actualŭ şi mulţămindu-Vĕ pentru încrederea de care ne-aţĭ făcutŭ părtaşĭ până aci, Vĕ supunemŭ spre apreţiare în legătură cu aclusele: *a)* raţiociniulŭ pro 1888; *b)* bugetulŭ pro 1890: *c)* consemnarea membrilorŭ nou-însinuaţĭ; *d)* consemnarea celorŭ ajutoraţĭ prin ştipendii; *e)* consemnarea celorŭ rĕposaţĭ dintre membrii Associaţiunei; *f)* pǎrerea comitetului în causa fundaţiunei şcólei centrale române, care ar fi sĕ se înfiinţeze în Gherla; *g)* proiectulŭ de o nouă arondare a despărţĕmintelorŭ Associaţiunei:

Adunarea generală sĕ binevoiéscă: 1. a da comitetului absolutoriulŭ pentru activitatea lui din anulŭ 1888; 2. a aproba bugetulŭ propusŭ pro 1890; 3. a declara de membri pe cei consemnaţĭ în lista presentată; 4. a face amintirea obicĭnuită pentru membrii rĕposaţĭ; 5. a lua la cunoscinţă cu aprobare pǎrerea comitetului în afacerea fundaţiunei şcólei centrale din Gherla; 6. a da aprobare proiectului de o nouă arondare a despărţĕmintelorŭ; 7. a alege pe preşedintele, pe vice-preşedintele, pe membrii comitetului şi pe ceilalţĭ funcţionarĭ ai Associaţiunei pe unŭ nou periodŭ de trei anĭ, 1890—93.

Din şedinţa comitetului Associaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului românŭ ţinută în Sibiiu, la 22 Augustŭ st. n.

G. Bariţiu, preşedinte. Dr. I. Crişianŭ, secret. alŭ II-lea.

Consemnarea

tinerilorŭ stipendiaţĭ şi ajutoraţĭ din partea Associaţiunei transilvane dela adunarea generală din Abrudŭ, ţinută în 5 şi 6 Augustŭ 1888, până în 27 Augustŭ 1889.

Din fondulŭ Associaţiunei transilvane:

Iónŭ Guguianŭ, la şcóla de silvicultură 75 fl. Victoria Filipesculŭ, la şcóla de industriă 60 fl. Iosifŭ Moianŭ, la şcóla de lemnăritŭ 50 fl.

Din fundaţiunĭ:

Elia Daianu, la gimnasiu din fundaţiunea Marinoviciĭ 45 fl. Eliseu Mezei, la gimnasiu din fundaţiunea Marinoviciĭ 45 fl. Iónŭ Raţiu la gimnasiu din fundaţiunea Dobâca 62 fl. 50 cr. Stanŭ Dănilă, la gimasiu din fundaţiunea Rîurénu 40 fl. Mihaiu Candrea, la gimnasiu din funduţiunea Başiota 20 fl. Iosifŭ Schiopulŭ, la gimnasiu din fundaţiunea Galliana 15 fl.

Dela societatea „Transilvania“ în Bucurescĭ:

Petru Câmpeanu, învĕţăcelŭ de pantofăriă 12 fl. 50 cr. Panfilie Muşia înv. de têmplăriă 12 fl. 50 cr. Romulŭ Langa, înv. de măsăriă 37 fl. 50 cr. Iónŭ Turcu, înv. de rotăriă 25 fl. — cr. Aureliu Popŭ, înv. de pantofăriă 12 fl. 50 cr. Pavelŭ Jurca, înv. de croitoriă 25 fl. — cr. Mateiu Jiga, înv. de măsăriă 25 fl. — cr. George Rusu, înv. de măsăriă 25 fl. — cr. Iuliu Popŭ, înv. de făurăriă 25 fl. — cr. Iónŭ Popŭ, înv. de pantofăriă 25 fl. — cr. Vasiliu Buteanu, înv. de dubelăriă 25 fl. — cr. Nicolae Celegradeanu, înv. de făuriă 25 fl. — cr. Liviu Crişianu, înv. de tipografiă 12 fl. 50 cr. Nicolae Pora, înv. de pantofăriă, 25. fl. — cr. Simionŭ Herlea, înv. de măsăriă 25 fl. — cr. Vasilie Lazarŭ, înv. de făuriă 25 fl. — cr. Iosifŭ Sabo, înv. de făuriă 25 fl. — cr. George Stupină Moga înv. de măsăriă 25 fl. — cr.

Revista politică.

Din năuntru. Croaţii au învĕţatŭ ceva dela Maghiarĭ. Unŭ „patriotŭ“ se plânge în „Budapesti Hirlap“, că *Ungurilorŭ din Croaţia li-s'a coruptŭ limba maternă şi că, déca va dura starea de lucrurĭ de adĭ, o vorŭ uita cu totulŭ.* Tóte mergŭ în Croaţia spre croatisare. Idealulŭ Croaţilorŭ e Marea Croaţiă cu Fiume ca portŭ maritimŭ. Coróna Sf. Stefanŭ o lasă pe séma istoriei, scutulŭ ei de dreptŭ îlŭ despreţuiescŭ, considerându-lŭ numai ca cătuşĭ. „După 20 de anĭ de conveţuire frăţéscă şi constituţională — dice „patriotulŭ“ — amŭ ajunsŭ acolo, că *pentru Croată nu e omŭ mai urgisitŭ pe lume ca Maghiarulŭ.* Esecutorulŭ de dare, care vinde perina cea din urmă nenorocitului, îi dice acestuia: „Nu eu, nu noi purtămŭ vina, că ajungĭ la sapă de lemnŭ, ci Maghiarii, carĭ nu se mai satură“. Când se esecută cu forţa o sentinţă judecătorésca, miserabila justiţiă maghiară e care ruinéză pe omŭ; când se adună darea, se spune, că nu se potŭ aduna destui banĭ, ca sĕ'i trimétă nesăţioşilorŭ Maghiarĭ. Isvorulŭ tuturorŭ relelorŭ e Maghiarulŭ. Cum ar fi altfelŭ adĭ tóte, décă naţiunea croată nu ar fi asudatŭ împreună cu cea maghiară“, dicŭ Croaţii.

Aşa se plânge „patriotulŭ“. Cine e de vină, că în Croaţia au ajunsŭ lucrurile aci? Nimenea altulŭ decâtŭ şovinismulŭ unguresĉ, încercările guvernului de a aduce pe Croaţĭ, ca şi pe naţionalităţile din Ardélŭ, Bănatŭ şi Ţéra ungurésca, sub piciorulŭ maghiarismului violentŭ. Care cum îşĭ aşterne, aşa dórme; rĕu îşĭ aşterne atăpânirea ungurésca, rĕu are sĕ dórmă.

Trecŭ şi diua numelui lui Kossuth. Din tótă gălăgia, că are sĕ se serbeze cu pompă mare, nu s'a alesŭ nimicŭ. Puţintelŭ tămbălău în Cluşiu, totŭ aşa de puţinŭ în Pesta, şi astfelŭ a trecutŭ şi acéstă demonstraţiă în contra dinastiei, serbătorindŭ pe acela, care a disŭ că: „Dinastia Habsburg-Lotaringia a încetatŭ de a mai domni“. Cluşienii l'au numitŭ pe Kossuth cetăţénŭ de onóre şi i-au trimisŭ o telegramă dicêndu'i „guvernatorŭ“ — se'nţelege, peste nimenea — şi figura cea mai înaltă a mântuirei naţionale“. Vorba e, că nicĭ unŭ solgăbirĕu, nicĭ unŭ fişpanŭ, nicĭ guvernulŭ n'a găsitŭ cu cale sĕ oprésca acéstă demonstraţiă antidinastică, pe când serbarea dilei de 3/15 Maiu, di de lealitate dinastică, le e oprită Românilorŭ, de către stăpânirea ungurésca!

Din afară. In timpulŭ din urmă în politica din afară nu s'a ivitŭ nimicŭ neliniştitŭ. Singurŭ diarulŭ „Kreuzzeitung“ din Berlinŭ a adusŭ în dilele din urmă scirea, cumcă *Rusia urnesce trupele în nainte spre graniţă* către Germania şi Austro-Ungaria.

Foile rusescĭ se ocupă cu cele ce se petrecŭ în Austro-Ungaria, ca sĕ deducă de aci, că *popórele Austriei* nu voescŭ sĕ scie de *alianţa triplă.* Chiar şi Ungurii, dice „Novoje Vremja“, au manifestatŭ în contra alianţei Austro-Ungariei cu Germania, prin mergerea lorŭ la Turinŭ şi Parisŭ, şi prin demonstraţiunile lorŭ pentru Kossuth. Dér toţĭ Slavii Austriei póte afară de Polonĭ, se cugetă a lua mĕsurĭ în contra unei stărĭ, în care Austria ca imperiu germanŭ ar nesocoti nisuinţele naţionale ale celorlalte popóre ale sale. Dovadă, că maioritatea dietei dalmatine cere alipirea Dalmaţiei la Croaţia, pentru ca astfelŭ întărindu-se elementulŭ croatŭ sĕ pótă resista şi germanismului şi maghiarismului.

„Post“ din Berlinŭ se ocupă într'unŭ articulŭ de situaţiunea Europei. Fóia germană dice, că *Germania de multŭ s'ar fi împăcatŭ cu Francia, décă acésta n'ar conta pe ajutorulŭ Rusiei* şi n'ar spera se nimicéscă cu ajutorulŭ acesteia pe Germania. Aci zace sĕmburele celŭ rĕu alŭ periculului europénŭ. Póte că numai aşa s'ar face Rusia nepericulósă pentru Europa vestică, décă i-s'arŭ lăsa drumulŭ liberŭ în peninsula balcanică şi în Asia.

SCIRILE DILEI.

Manevrele corpului 12 de armată din Ardélŭ se vorŭ face în dilele de 9, 10 11 şi 12 Septemvre n. între Mediaşŭ şi Sibiiu.

***

Manevrele armatei române. In 20 Septemvre începŭ manevrele corpurilorŭ III şi IV de armată. Trupele vorŭ opera, se dice, între Focşanĭ, Bacău, Paşcanĭ şi Iaşĭ, precum şi în alte puncte între cele amintite.

***

Oficerii activĭ şi reserviştĭ. Precum anunţă „Reichswehr“, Ministrulŭ comunŭ de rĕsboiu a adresatŭ comandanţilorŭ de trupe o circulară, în care arată necesitatea d'a se stabili unŭ contactŭ intimŭ între oficerii activĭ şi reserviştĭ. Anume

sĕ dea deosebită atenţiune nu numai instruirei destoinice pentru rĕsboiu a oficerilorŭ reserviştĭ, ci şi cultivărei cameraderiei şi a spiritului comunŭ. Pentru ajungerea acestui scopŭ, comandanţii de trupe sĕ folosĕscă nu numai ocasiunĭ curatŭ de serviu, ci şi ḑile comemorative şi festive spre a lua parte la ele oficerii reserviştĭ, precum şi alte întrunirĭ de cameraderiă, la care aceştia sĕ fiă învitaţĭ.

* * *

Oficiulŭ poştalŭ din Cisnădióra încetéză la sfârşitulŭ lunei Augustŭ n. a mai funcţiona şi pentru durata ernii se alătură la oficiulŭ poştalŭ şi telegraficŭ din Cisnădiă.

* * *

Secetă mare. In urma arşiţei celei marĭ, secerişulŭ în Câmpiă, adevĕratulŭ grânarŭ alŭ Ardélului, e compromisŭ cu totulŭ. In Bardoşŭ érba e arsă totalŭ. Intre poporaţiunea mai săracă a comunelorŭ Bandŭ, Harţău, Ulieşŭ şi Riciu domnesce mare miseriă. Pela Mercurea cucuruzulŭ se uscă înainte de a se cóce şi strugurii nu se desvoltă din causa lipsei de umeḑélă.

* * *

Bolă de vite. In comuna Apoldulŭ-mare s'a ivitŭ între vitele cornute şi între porcĭ bóla de gură şi de unghii. La cea dintâiu visitare a medicului veterinarŭ s'au găsitŭ bolnavĭ 236 boi şi 118 porcĭ.

* * *

Ţiganĭ hipnotisatorĭ. Vênḑătorulŭ din prăvălia asociaţiunei cismarilorŭ din Cluşiu, anume Iosifŭ Varga, s'a plânsŭ de repeţite-orĭ, că unŭ Ţiganŭ bĕtrânŭ cu nevastă-sa şi cu o tînĕră Ţigancă frumuşică au venitŭ odată, când era singurŭ, în prăvăliă, l'au ameţitŭ cu privirea lorŭ fixă şi apăsându'i templele, au furatŭ mai multe sute de florinĭ şi pelăriă, şi l'au ameninţatŭ, că elŭ şi familia lui vorŭ murì de o mórte grozavă, décă va spune o vorbă despre cele întêmplate. Deşi Varga a plătitŭ din alŭ sĕu paguba, totuşĭ lumea îlŭ ţinea de nebunŭ. La 28 Augustŭ însĕ îi succese poliţiei sĕ aresteze pe Ţiganii, carĭ au sĕvêrşitŭ furtulŭ. S'au găsitŭ la ei încă 241 fl. 70 cr. banĭ şi o parte din pelea furată.

* * *

Foculŭ din Reti, comitatulŭ Treiscaune, care a distrusŭ la 24 Augustŭ n. 40 de edificii, a avutŭ şi o jertfă omenéscă. Unŭ ţĕranŭ, care voia sĕ-şĭ scape 187 fl., a arsŭ în casă, aşa că numai scăfârlia şi douĕ óse i-s'au mai găsitŭ. Au arsŭ şi multe cereale şi animale de casă.

* * *

Focŭ în pădurĭ. In pădurile Gurghiului arde unŭ revirŭ dela 23 Augustŭ n. De asemenea unŭ mare focŭ în trei revire lângă Topliţa română. In pădurile de pe munţii dela Poiana Stampii în Bucovina arde de mai multe ḑile.

* * *

Fabrica de bere a lui Hajek din Braşovŭ a trecutŭ în proprietatea fabricantului de bere Habermann din Sibiiu, care deja construesce încă o fabrică în Braşovŭ pe loculŭ de mai nainte alŭ lui Prohaszka.

* * *

Musica din Turda a lui Iosifŭ Moki va cânta numai câteva ḑile în restauraţia Mehsner de aci, începêndŭ de astăséră Sâmbătă.

* * *

Spionŭ rusŭ. Din Lembergŭ se comunică, că poliţia secretă a pusŭ mâna pe unŭ individŭ suspectŭ, care atrase atenţiunea prin îmbrăcămintea sa ţĕrănéscă originală. S'au aflatŭ la elŭ planurĭ de ale împrejurimei Przemyslului, harte topografice de-ale Galiţiei, o sumă mare de banĭ în ruble rusescĭ şi în note de statŭ austro-ungare, pe lângă alte lucrurĭ neobicĭnuite la unŭ ţĕranŭ. Arestatulŭ e datŭ pe mâna tribunalului ca bănuitŭ de spionagiu. Incă nu se scie cine e acelŭ „ţĕranŭ“.

Stégulŭ Ţiganului.

Zĕrnescĭ, 28 Aug. st. n.

Rĕu e sĕ fii şovinistŭ ungurŭ în ḑiua de astăḑĭ, căcĭ te potŭ pune în spaimă pănă şi Ţiganii.

Ĕtă cum s'a întêmplatŭ comedia, de care voiu sĕ vorbescŭ:

Isprăvindu-se unŭ edificiu la fabrica de celulosă, ce se zidesce aicĭ în Zêrnescĭ, unŭ Ţiganŭ neastêmpĕratŭ, ca sĕ facă, veḑĭ Dómne, şi elŭ o vitejiă, îşĭ scóte din busunarŭ o sdranţă de cârpă roşiă, care şi aşa nu mai era de nicĭ o slujbă, o spênḑură într'unŭ vêrfŭ de bĕţŭ şi stégulŭ ĕsta îlŭ îmfige în zidŭ.

Pe câtŭ de mândru şi voiosŭ era voiniculŭ Dadii de fapta lui vitejéscă, pe atata de nĕcăjitŭ şi amărîtŭ e acuma. Căcĭ duce naiba într'o ḑi pe unŭ „patriotŭ“ la fabrică. Acestuia fiindu-i creerii înmuiaţĭ şi turburaţĭ de căldură şi fiindŭ sêrmanulŭ şi cam scurtŭ de vedere, i-se nălucesce, că pe tóte edificiile ar fâlfâi o mulţime de stégurĭ românescĭ şi săsescĭ.

S'a aprinsŭ rĕu tătărîtulŭ „patriotŭ“, căruia i-se părù, că maghiarismulŭ şi ideia de statŭ e in pericolŭ. Face dér arătare la fişpanŭ şi la ministru şi deunăḑĭ s'a ţinutŭ cercetare aspră la numita fabrică de către protopretorele Branului. S'a şi doveditŭ, că stégurĭ românescĭ şi săsescĭ au pututŭ vedé orbulŭ „patriotŭ“ numai în închipuirea sa, dér că fâlfâiă cu fală şi acum pe zidŭ *stégulŭ Ţiganului.* Indată s'a luatŭ josŭ acestŭ stégŭ şi de-óre-ce spre nenorocirea Ţiganului cârpa e roşiă — se consideră de stégŭ socialistŭ şi e presupunere, că vinovatulŭ ar sta în legătură cu socialiştii şi comuniştii din Viena, Zürichŭ, Londra şi Parisŭ.

I-s'a cercetatŭ totŭ bordeiulŭ, dér nu s'au aflatŭ nicĭ cărţĭ, nicĭ ḑiare socialiste. Stégulŭ s'a confiscatŭ şi s'a trimesŭ de dreptulŭ lui Tisza la Pesta.

Bietulŭ Ţiganŭ aştéptă cu nedumerire intentarea procesului la Cluşiu, de unde, fiindŭ sigurŭ, că 'lŭ vorŭ condamna, va pleca la Vaţŭ. Se mai mângăie însĕ şi elŭ, că:

Cu o glumă Ţigănéscă
Sparii Ţéra unguréscă.

y. z.

Inscĭinţare.

Se aduce la cunoscinţa părinţilorŭ şi tutorilorŭ, carĭ voiescŭ a'şĭ da copiiĭ la *şcólele medii române din Braşovŭ* (gimnasiu, şcóla reală infer şi sc. comercială), că înscrierile la aceste şcóle pentru anulŭ şcolarŭ 1889/90 se vorŭ face în 31 Augustŭ şi 1 Septemvre v. a. c. dela 8—12 óre a. m. şi dela 2—5 óre p. m.

Condiţiunile de primire în şcólele, despre care e vorba, suntŭ următórele:

1) Şcolarii începĕtorĭ, carĭ voiescŭ a fi primiţĭ în cl. I. gimn. séu reală, trebue sĕ fie trecuţĭ de 9 anĭ şi au sĕ presenteze testimoniu de botezŭ, de vaccinare şi revaccinare (că au fostŭ altuiţĭ a doua óră), precum şi testimoniu, că au absolvatŭ cu succesŭ 4 clase primare. Cei-ce nu vorŭ produce acestŭ testimoniu, vorŭ fi supuşĭ unui esamenŭ, în care vorŭ avé sĕ dovedéscă, că posedŭ cunoscinţele, ce se potŭ câştiga în cele 4 clase primare. De asemenea toţĭ şcolarii, carĭ nu vinŭ dela şcóla primară română din Braşovŭ împreunată cu şcólele medii, vorŭ fi supuşĭ unui esamenŭ de primire din limba română şi din Aritmetică. — Şcolarii, carĭ vorŭ sĕ fie primiţĭ în cl. I. comercială, trebue sĕ fi absolvatŭ cu succesŭ 4 clase gimnasiale, reale séu civile. La casŭ, când nu arŭ putea produce testimoniu, că au absolvatŭ aste clase, vorŭ fi supuşĭ unui esamenŭ, în care vorŭ avé sĕ dovedéscă, că posedŭ cunoscinţele, ce se potŭ câştiga în clasele, despre care e vorba.

2) Şcolarii, carĭ voiescŭ a fi inmatriculaţĭ în alte clase şi vinŭ dela institute străine, au a produce testimoniu şcolarŭ de clasa precedentă, testimoniu de botezŭ şi cei mai tinerĭ de 14 anĭ certificatŭ de revaccinare. Şcolarii, carĭ au cercetatŭ în anulŭ precedentŭ şcólele nóstre, nu trebue sĕ producă aceste testimonii.

3) Didactrulŭ (tacsa şcolară), care are a se depune la inmatriculare séu întregŭ séu celŭ puţinŭ jumĕtate, este pentru şcolarii de confesiunea gr. or. şi gr. cat. de 7 fl 30 cr. pe anŭ pentru gimn. inf. şi şcóla reală, şi 11 fl. şi 50 cr. pe anŭ pentru gimn. sup. şi şcóla comercială. Pentru şcolarii de alte confesiunĭ didactrulŭ este de patru orĭ mai mare. Cei-ce se inmatriculéză pentru prima óră la aceste şcóle, plătescŭ odată pentru totdéuna 2 fl. v. a. ca tacsă de primire.

4) De didactru se vorŭ dispensa şcolarii, carĭ vorŭ cere acésta în scrisŭ şi vorŭ dovedi, că ei séu părinţii lorŭ suntŭ cu totulŭ lipsiţĭ de mijlóce materiale şi vorŭ produce testimoniu cu calculŭ de celŭ puţinŭ „bine“ şi cu purtare morală bună. Cererile pentru dispensare împreună cu atestatele necesare se vorŭ înainta subscrisei direcţiunĭ celŭ multŭ pănă în 15 Septemvre v. a. c. Dispensarea duréză numai pănă când condiţiunile de mai susŭ suntŭ împlinite. Şcolarii din cl. I gimn. séu reală în sem. I nu se dispenséză de didactru.

Esamenele de repetiţiune pentru şcolarii dela şcólele nóstre se vorŭ ţiné în 2 Septemvre v. a. c.

Braşovŭ 17 Augustŭ v. 1889

Direcţiunea şcólelorŭ medii române gr. or. Andreiu Bârseanu. conrectorŭ provisoriu.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS“.

(Serviciulŭ biuroului de coresp. din Pesta.)

Londra, 31 Augustŭ. Discursulŭ tronului, cu care se amână parlamentulŭ, constată că în decursulŭ sesiunii nu s'a întêmplatŭ nimicŭ, ce ar puté micşora speranţa esprimată în susţinerea păcii.

Londra, 31 Augustŭ. 1500 lucrătorĭ morarĭ în Deptford, 3000 lucrătorĭ ferarĭ în Jorkshire au încetatŭ lucrulŭ.

Berna, 31 Augustŭ. Consiliulŭ federalŭ a hotărîtŭ sĕ fiă urmăriţĭ de judecătoria penală urḑitorii şi împrăştiitorii manifestelorŭ anarchiste.

EDUCAŢIUNE.

Cum trebue sĕ fiă crescerea,

ce părinţii o dau copiilorŭ, pentru ca şcóla sĕ-şĭ ajungă mai cu înlesnire înaltulŭ ei scopŭ.

Motto: Copiiĭ bunĭ suntŭ bucuria părinţilorŭ, temelia şcólei şi fala'şi nădejdea îndreptăţită a némului lorŭ.

(Urmare.)

Aşŭ puté sĕ mai citezŭ o sută de esemple scóse din raporturile feluriţilorŭ doctorĭ despre onaniştĭ nefericiţĭ, déră pentru ce sĕ mergemŭ aşa departe, la streinĭ de pildă, pentru a căuta a ne convinge despre unŭ rĕu, care înaintea ochilorŭ noştri ḑîlnicŭ îşĭ săvîrşesce pustiirile sale în şirurile tinerimei nóstre şcolare.

M. avea o sănĕtate trainică şi excelente însuşirĭ sufletescĭ. Déră din anulŭ alŭ 16-lea deja începură a-i se slăbi genunchii astfelŭ, că era cineva în stare sĕ-lŭ împingă cu degetulŭ şi sĕ-lŭ dobóre la pămêntŭ. In anulŭ alŭ 23-lea alŭ vîrstei sale M. nu mai era între cei vii. O bólă de pieptŭ făcù sfîrşitŭ nefericitei lui vieţĭ. Intre cărţile lui se găsì o scrisóre, în care M. arăta, că sfîrşitulŭ sĕu tristŭ are a-lŭ mulţămi numai afurisitului viţiu alŭ onaniei.

C. era modelŭ de şcolarŭ în gimnasiulŭ din B. Pe toţĭ îi pusese în uimire cu talentulŭ sĕu. Era celŭ dintêiu între toţĭ şi loculŭ acesta şi-lŭ păstrà, câtŭ a fostŭ în gimnasiulŭ inferiorŭ. Când era însĕ în clasa IV gimnasială, era slăbitŭ fórte, numai pielea şi osulŭ. Era mai departe sfiiciosŭ, retrasŭ din lume, petrecea acasă cu ferestrele învĕlite cu batiste şi cu unŭ felŭ de atlasŭ subţire. Ḑicea că nu póte suferi lumina. In lecţiunĭ era fórte distrasŭ şi lipsitŭ de vioiciune, şi nimenĭ nu putea explica problematica lui situaţiă nefericită.

Când era în clasa a IV-a gimnasială, venì odată inspectorulŭ şcolarŭ sĕ visiteze institutulŭ gimnasialŭ. Profesorulŭ întrébă pe C., voindŭ sĕ se fălĕscă cu dênsulŭ, despre care scia că e celŭ mai bunŭ şcolarŭ. Déră C. în locŭ sĕ rĕspunḑă, începù sĕ plângă. Toţĭ rĕmaseră uimiţĭ şi nu sciau, cum sĕ-şĭ explice acéstă straniă apariţiune.

La universitatea din Viena C. începù sĕ se pórte nu ca unŭ omŭ cu mintea întrégă. Făcea câte şi mai câte năsdrăvănii, de le era ruşine conaţionalilorŭ sĕi. Ḑicea că nu e Românŭ. Ḑicea că e de familiă nobilă. Că pe elŭ nu-lŭ chiamă aşa, ci aşa. Scria mamei sale şi epitropului sĕu cele mai curióse epistole, încâtŭ rĕmâneu înmărmuriţĭ citindu-le.

Intr'o ḑi auḑirămŭ, că studentulŭ universitarŭ C., din causa multelorŭ estravaganţe, ajunse, silitŭ, în spitalulŭ alienaţilorŭ din Döbling, unde după câteva lunĭ murì *nebunŭ.* Despre C. se scie, că a fostŭ *unŭ mare onanistŭ.*

Tipurĭ din viéţa animalelorŭ.

Pentru poporŭ şi tinerime de Dr. Carol *Rothe.*

Traducere liberă.

Animalele vertebrate.

Mamiferele.

(Urmare.)

Prietinia între mâţă şi paserĭ.

Pe unŭ prietinŭ alŭ marelui scriitorŭ Brehm l'a fostŭ părăsitŭ o pĕsĕruică blândă ce-i făcea fórte mare bucuriă. După vre-o câteva ḑile însĕ îi aduse mâţa sa în gură pĕsĕruica ce a fostŭ fugitŭ. Ea a fostŭ prinsŭ pĕsĕruica în grădină şi a adus'o éră şĭ la domnulŭ sĕu, în viéţă. Pe câtŭ suntŭ de rarĭ astfelŭ de întêmplărĭ, ele totuşĭ suntŭ din cuvêntŭ în cuvêntŭ adevĕrate şi Brehm istorisesce şi întêmplarea următóre ca adevĕrată:

O mâţă trăia cu canarulŭ domnului ei în o strênsă prietiniă. Canarulŭ se aşeḑa adeseorĭ pe spinarea mâţei şi se juca cu ea. Intr'o ḑi a observatŭ domnulŭ acestorŭ animale, că mâţa a năvălitŭ năprasnicŭ cu o repeḑiciune mare şi óreşcum ca turbată asupra canarului, îlŭ apucă cu dinţii şi mormăindŭ se suie în o feréstră. A strigatŭ la mâţă ca sĕ lase pe canarŭ din gură; ér deodată bagă de sémă, că o mâţă strĕină a fostŭ întratŭ în odaiă şi numai dup'aceea a recunoscutŭ inima cea bună a mâţei de casă. Ea a voitŭ ca sĕ apere pe prietinulŭ ei de sora sa, în care nu avea încredere.

Mâţa ca mamă.

Mâţele chiar şi în prinsóre suntŭ tare îngrijate pentru mâţii lorŭ. Nu numai că se temŭ de cotoiu, care prea adeseorĭ îşĭ mâncă fii sĕi, ci au sĕ sufere nĕcazurĭ şi din partea ómenilorŭ, căcĭ aceştia de frica înmulţirei celei marĭ a mâţelorŭ prăpădescŭ mai totdéuna prăsila mâţelorŭ îndată după nascere. Numai arareorĭ sĕ mai lasă în viéţă câte unŭ mâţŭ.

Domnulŭ P. posedea o mâţă, care fĕta fórte adeseorĭ, dér nicĭ odată nu era iertată a-şĭ cresce pisicii. Ca sĕ fiă însĕ mâţa cruţată de o întristare năprasnică, ea a fostŭ lipsită în tótă ḑiua de câte unŭ puiu şi când a fătatŭ odată şese mâţĭ, din carĭ i s'au fostŭ luatŭ pe rêndŭ cincĭ, în ḑiua a şesea apucă pisiculŭ ce i-a mai fostŭ rĕmasŭ, mai înainte de ce i s'ar fi fostŭ cercetatŭ culcuşulŭ, şi l'a dusŭ în odaia domnului ei punêndu-i-lŭ josŭ la picióre. Domnulŭ P. mişcatŭ de documentulŭ acestei îngrijirĭ părinteştĭ, porunci ca mâţulŭ sĕ fiă lăsatŭ în viéţă. Mâţa însĕ nu s'a îndestulitŭ numai cu atâta, ci ea a dusŭ în tótă ḑiua mâţulŭ la domnulŭ sĕu şi nu s'a contenitŭ a face acésta până ce domnulŭ casei nu a desmerdatŭ într'o ḑi mâţulŭ şi a datŭ din nou poruncă ca sĕ fiă bine îngrijitŭ.

Higienă.

Poveţe.

In contra frigurilorŭ. Ca medicină în contra frigurilorŭ se recomandă următorulŭ preparatŭ simplu: Vlăstarĭ tinerĭ de vişinŭ, verdĭ la cójă, se taie bucăţĭ mărunte, acelea se aşedă în apă próspĕtă séu în vinarsŭ (rachiu) ordinarŭ şi se clatină vasulŭ mereu. Din acéstă medicină se ia pe di de vre-o 6 orĭ câte o lingură de mâncare.

In contra rîieĭ. In apă curată se fierbe arămélă (Grünspan), coceni de cucuruzŭ şi pétră de pucióssă, cu care apă se spală cei rîioşĭ de trei orĭ pe di, ungêndu-se apoi pe bube cu petroleu.

Pentru rănĭ. Profesorulŭ din Viena Dr. Th. Billroth sfătuesce pe ómenĭ sĕ nu mai foloséscă, fără medicĭ, acidŭ fenicŭ (Karbolsäure) la rănĭ, căcĭ ei nesciindŭ cum sĕ-lŭ folosèscă, espunŭ pe celŭ rănitŭ la periculululŭ de a căpĕta inflamaţiă, cangrenă şi chiar de a se învenina, precum s'au întêmplatŭ mai multe casurĭ în timpulŭ din urmă. Celŭ mai bunŭ mijlocŭ la rănĭ próspete e *apa de plumbŭ*. Ca contra-veninŭ la acidŭ fenicŭ se folosesce, după „Medizinische Presse", de obiceiu săpunŭ, décă rana se spală imediatŭ şi de repeţite orĭ pĕnĕ ce disparŭ tóte semnele înveninării.

Din traista cu minciunile.

Tocmai atuncĭ a venitŭ porunca.

Unŭ cioroiu lăudărosŭ focŭ, venindŭ din cătăniă, începŭ sĕ spună la ómenĭ, ce a vĕdutŭ elŭ prin Italia.

— Hăi, hăi! Ce mai lume p'acolo! Sĕ vedĭ prune, câtŭ capulŭ, şi albine, câtŭ boii de marĭ.

„D'apoi, măi ţigane, décă suntŭ aşa de marĭ, cum se bagă'n coşniţă?"

Cioroiulŭ vĕdŭ c'a spus'o pré bócănă, dér iute croi alta nouă şiretulŭ şi dise:

— Tocmai când se băga'n coşniţă, a venitŭ porunca sĕ plecămŭ acasă.

Gândémŭ că suntŭ încălţatŭ.

Unŭ faraonŭ, care curăţise satulŭ de gâsce şi de curcanĭ, fŭ chematŭ la judecată şi pentru alte hoţii. Judecătorulŭ îi dise sĕ aştepte în tindă pĕnĕ ce mănâncă, fiind-că cioroiulŭ venise tocmai pe timpulŭ prândului. Aci era unŭ orologiu micŭ, care te deşteptă la orĭ-ce oră vrêi, după cum îlŭ îndreptĭ. Faraonului îi plăcŭ ceasulŭ şi fără sĕ se socotéscă multŭ, ţupŭ! ilŭ vêri în sînŭ. Cătră două ore îlŭ chemă judecătorulŭ înainte şi vĕdêndu-lŭ cu sînulŭ umflatŭ, îlŭ întrebă:

„Da ce ai în sînŭ, măi Ţigane?

— O bucată de mălaiu, cocóne!

Incepŭ judecătorulŭ sĕ'lŭ întrebe de hoţiile săvêrşite. N'apucă cioroiulŭ sĕ spună, că „mânca-i-ar ochii elŭ n'a furatŭ, ci curcanii s'au luatŭ după elŭ", şi alte de acestea, când deodată începŭ sĕ zurue orologiulŭ în sînŭ, căcĭ tocmai pe órele două fusese îndreptatŭ. Ţiganulŭ se spăriă, dér iute începŭ sĕ jóce, ca sĕ n'audă judecătorulŭ zuruitulŭ. Da de unde nu?

„Ce sună aşa de te'nvêrtescĭ ca o sfêrléză, măi Ţigane?"

— D'apoi pintenii'mĭ zurue, cocóne.

„Da nu vedĭ că eştĭ desculţŭ?"

Cioroiulŭ vĕdŭ că i-s'a înfundatŭ, se uită la picióre şi scărpinându-se'n capŭ, dise:

— Hm, hm! Gândémŭ că'să încălţatŭ!

Ce-a căpĕtatŭ cioroiulŭ, sciu că n'a împărţitŭ cu nimenĭ.

MULTE SI DE TOATE.

Pĕrŭ falsŭ.

Din Parisŭ se scrie, că ducesa de S. a organisatŭ deunădile, în castelulŭ ei din pădurea dela Fontainebleau o serbare de binefacere, alŭ cărei monumentŭ mai interesantŭ era darea unui premiu acelei dame din societate, care are părulŭ celŭ mai frumosŭ. La unŭ semnŭ datŭ, damele se retraseră în odăile laterale, unde le aşteptau deja camerierele (fată în casă), fiecare din dame se învĕli cu câte o manta şi cu părulŭ despletitŭ se înfăţişară érăşĭ în sală. După o scurtă sfătuire, se dete unanimŭ premiulŭ ântâiu frumósei contese de Serrant şi dómna casii însciinţă despre resultatŭ pe domnĭ, carĭ nu fuseseră lăsaţĭ înăuntru la darea premiului. Spre mirarea tuturorŭ, se ridică contele Serrant şi dise, întorcându-se cătră dómna casii:

— Ducesă, judecătorii pentru darea premiului au fostŭ amăgiţĭ, soţia mea e unŭ ângerŭ, dér are pĕrŭ scurtŭ şi rarŭ, prin urmare a avutŭ pĕrŭ falsŭ.

Acéstă mărturisire pe faţă a îndemnatŭ pe contesa sĕ céră despărţirea de bărbatu-sĕu.

*

Tragediă familiară în Neoplanta.

Milionarulŭ A. Fernbach trăia rĕu cu nevastă-sa de 12 anĭ, fiind-că ea era gelósă. Acestŭ traiu rĕu atâtŭ de multŭ l'a amărîtŭ, încâtŭ ca sĕ aibă linişte, propuse soţiei sale sĕ se retragă din căsniciă, însciindu'i pe numele ei 1000 jugĕre şi unŭ castelŭ frumosŭ. S'a şi dusŭ ea din casa lui pentru scurtŭ timpŭ, dér s'a întorsŭ érăşĭ. Neputêndŭ decĭ pe cale pacînică sĕ se desfacă de ea, a hotărîtŭ s'o omóre. Planulŭ l'a şi esecutatŭ în sĕptĕmâna trecută, a omorît'o şi a încercatŭ sĕ se omóre şi elŭ pe sine, înfigêndu'şĭ unŭ cuţitŭ în peptŭ. Rana însĕ n'a fostŭ mortală şi aşa milionarulŭ a scăpatŭ cu viéţă. Elŭ e arestatŭ şi a mărturisitŭ totŭ.

*

Vêrsta paserilorŭ.

In privinţa vêrstei paserilorŭ se vorbescŭ multe. Vêrsta cea mai înaintată o ajunge lebeda. Se susţine, că ea póte trăi 300 de anĭ. Knauer istorisesce în cartea sa „Naturhistoriker", că a vĕdutŭ mai mulţĭ falconĭ, dintre carĭ unulŭ ajunsese vêrsta de 162 anĭ. In anulŭ 1819 murĭ unŭ vulturŭ de mare, care fusese prinsŭ în anulŭ 1715, aşadérâ cu 104 anĭ mai nainte, şi se'nţelege de sine, că deja atuncĭ avea o vêrstă de mai mulţĭ anĭ. Unŭ uliu cu capulŭ albŭ, ce a fostŭ prinsŭ în anulŭ 1706, a muritŭ în castelulŭ împĕrătescŭ din Schönbrünn lângă Viena în anulŭ 1824, prin urmare numai în prinsóre a trăitŭ pasĕrea 118 anĭ. Papagalii potŭ trăi din timpulŭ, în care suntŭ prinşĭ şi îmblândiţĭ, încă peste 100 de anĭ. Pasĕrile de mare şi baltă au o viéţă, care trece peste mai multe generaţiunĭ. Gâscele şi cuculŭ ajungŭ o viéţă înaintată. Corbii, precum se asigură, trăescŭ peste 100 de anĭ. Ţarca (coţofana) trăesce, décă e liberă multŭ mai mulţĭ anĭ. Cocoşulŭ póte trăi 15—20 anĭ. Porumbii potŭ trăi pĕnĕ la 10 anĭ. Micile pasĕrĭ cântătóre trăescŭ 8—16 anĭ. Relativŭ scurtŭ trăesce priveghitórea, celŭ multŭ 10 anĭ décă e prinsă. Mierla ajunge o vêrstă de celŭ multŭ 15 anĭ. Canarii prinşĭ potŭ trăi 12—15 anĭ, ér liberĭ în insulele canarice trăescŭ mai multŭ.

Tĕrgurile din Ardealŭ şi Ungaria propriă.

Dela 1 — 15 Septemvie. 1. Hălmagiulŭ mare. 2. Silvaşiulŭ superiorŭ, Sibiiu, Nagyfalău, Cristurulŭ săcuesc, Vaidahaza, Zam, Zentelke. (Eperieş, Carăi, Buda). 3. (Tîrnavia, Gattaja). 4. Caţa. 5. Dengelegŭ, Marcodŭ. 6. Sân-Paul, Lupşa. (Zam). 8. Şarmaşulŭ mare, Óralya-Boldogfalău, Dobra, Cernatfalău, Satulungŭ, (Chichinda mare). 9. Huedin, Beclean-SânMiclăuşŭ, Dragŭ, Ebendorfŭ, Ibaşfalău, Ghiurciun, Dealu (Gyalu), Hodoşŭ, Lechinţa, Poiana. (Tocai, Petro-Varadinŭ, Lipova). 10. Uilacŭ, Monorŭ (com. Bistriţa-Năsĕudŭ). 11. Abrudŭ. (Timişóra). 12. Lăpuşulŭ rom. (Caşovia), 13 — 14 Hidalmaşŭ. 14. Lăpuşulŭ ung., Jibĕu, Breţcu, Mediaşŭ. (Checichemetŭ, Oradea-mare). 15. Sĕc, Cosmaşŭ, Almaşulŭ mare, Roşnyobanya.

In România şi Bucovina: 8. Curtea de Argeşŭ, Brădicenĭ, Cărbuneştĭ, Ciochina, Câmpu-lungŭ, Luciu, Rîurenĭ, 10. Băcău. 14. Mavrodinŭ.

Călendarulŭ sĕptĕmânei.

Augustŭ. are 31 dile. Măsălarŭ.

1889 Dilele sĕptĕm.	Călendarulŭ Iulianŭ	Călend. Gregorianŭ	Sórele rĕsare	Sórele apune
Dum.	20 Pror. Samuil	1 Sep. Egidiu	5. 23	6. 37
Lunĭ	21 Apost. Tadeu	2 Absolon	5. 25	6. 35
Marţĭ	22 Muc. Agatoutc	3 Mansbet	5. 27	6. 33
Mercurĭ	23 Muc. Lup	4 Rosalia	5. 28	6. 32
Joi	24 Muc. Eutichie	5 Laurenţiu	5. 30	6. 30
Vinerĭ	25 Ad. M. Bartolomeiu	6 Magno	5. 31	6. 31
Sâmb.	26 Mcii Adrian şi Natalia	7 Regina	5. 32	6. 32

Tĕrgulŭ de rîmătorĭ din Steinbruch. La 27 Aug. n. starea rîmătorilorŭ a fostŭ de 126.439 capete, la 28 Aug. au întratŭ 1538 capete şi au eşitŭ 1012 rĕmânêndŭ la 28 Aug. unŭ numĕrŭ de 126.965 capete. — Se noteză: marfa *ungurescă* veche, grea dela 43 cr. pănă la 44— cr. marfă *ungurescă* tineră grea dela 45 cr. pănă la 46— cr., *de mijlocŭ* dela 46 cr. pănă la 47— cr. —*uşóră* dela 48 cr. pănă la 49 cr. — *marfă, ţĕrănéscă* grea dela 43 pănă la 44— cr. — *de mijlocŭ* dela 45— cr. pănă la 46 cr.—*uşóră* dela 47 — cr. pănă la 48 cr — *Marfă de România* de *Bákony* grea dela — cr. pănă la — cr. transito mijlociă grea dela — cr. pănă la — cr însĕ transito uşóră dela — cr. pănă la -- cr. transio dto ţepósă grea dela — cr. pănă la | cr. transito mijlociă dela — cr. pănă la — cr. *Marfă sêrbéscă* grea dela 45—46— cr. transito, mijlociă grea dela 45—46— cr. transito, uşóră dela 46—47 cr.— Porcĭ îngrăşaţĭ de unŭ anŭ dela — cr. pănă la — cr., îngrăşaţĭ cu cucuruzŭ dela — cr. pănă la — cr., îngrăşaţĭ cu ghindă dela — cr. pănă la — cr. Cântăriţĭ la gară cu $4^1/_2$.

Bursa de mărfurĭ din Budapesta dela 29 Aug. 1889

Seminţe	Cualitatea per Hect	Preţulŭ per 100 chilogr. dela	Preţulŭ per 100 chilogr. pănă
Grâu Bănăţenescŭ	—	——	——
Grâu dela Tisa	79	8.40	8.50
Grâu de Pesta	79	8 35	8.45
Grâu de Alba-regala	79	8.40	8.50
Grâu de Bácska	79	8.40	8.50
Grâu ung. de nordŭ	79	.—	.—

Seminţe vechi orĭ noue	soiulŭ	Calitatea per Hect.	Preţulŭ per 100 chilgr. dela	Preţulŭ per 100 chilgr. pănă
Sĕcară		70—72	6.55	6.80
Orzŭ	Nutreţŭ	60 62	6.10	6.30
Orzŭ	de vinars	62.64	6.80	7.50
Orzŭ	de bere	64.66	8.—	9.50
Ovĕsŭ		39.41	6.25	6.70
Cucuruzŭ	bănăţ.	75	5.00	5.005
Cucuruzŭ	altŭ soiu	73	4.95	5.—
Cucuruzŭ	"	—	—	—
Hirişcă	"	—	4.80	5.25

Producte div. (Preţulŭ pe 100 chilograme)	Soiulŭ	Cursulŭ delc	Cursulŭ pănă
Sem. de trif.	Luţernă ungur.		
—	francesă		
—			
"	roşiă		
Oleu de rap.	rafinatŭ duplu	37.50	38.—
Oleu de in		6 25	6.50
Uns. de porc	dela Pesta		
"	dela ţéră		
Slănină	svêntată	52.—	52.50
"	afumată	57.50	58.—
Sĕu			
Prune	din Bosnia în buţĭ		
"	din Serbia în sacĭ		
Lictarŭ	slavonŭ nou		
"	bănăţenescŭ		
Nucĭ	din Ungaria		
Gogoşĭ	unguresci		
"	sêrbescĭ		
Miere	brută		
"	galbină strecurată	37.—	38.—
Ceară	de Rosenau	11 8	1.20
Spirtŭ	brutŭ	14.—	14.25
"	Drojdiuţe de spirt	18.—	18.50

Cursulŭ losurilorŭ private din 28 Aug.

	cump.	vinde
Basilica . . .	8 20	8.60
Creditŭ	183.75	184.75
Clary 40 fl. m. c. . .	59.—	59.75
Navig. pe Dunăre . .	125.—	128.—
Insbruck	25.25	26.25
Keglevich	27.50	39.—
Krakau	24.70	25.10
Laibach	23.75	24.50
Buda	59.75	60.75
Palffy	60.50	61.50
Crucea roşie austr. . .	18.40	18.70
dto ung. . .	12.25	12.50
dto ital. . .	16.—	16.40
Rudolf	20.50	21.25
Salm	62 25	63.—
Salzburg	27.25	27.75
St. Genois . . .	63.—	64.—
Stanislau	—.—	37.—
Trieitine $4^1/_2$% 100 m. c.	—.—	156.—
dto 4% 50 .	—.—	75 25
Waldstein . . .	41.25	42.25
Windischgrätz . . .	55.—	56.—
Serbescĭ 3% . . .	33.60	34.—
dto de 10 francĭ	—.—	—.—
Banca h. ung. 4% . .	111.50	112.—

Bursa din Bucurescĭ din 29 Aug.

Valorĭ	%	se cump.
Rentă română perpetuă 1875	5%	$98.^1/_2$
Renta română amortisabilă . .	5%	$98.^1/_2$
dtto	4%	$83.^1/_4$
Renta rom. (rurale convertite)	6%	$101.^1/_2$
Oblig. de statŭ C. F. Române	6%	—.—
idem idem	5%	—.—
Imprumutulŭ Openheim 1866 .	8%	—.—
Imprumutulŭ Oraş. Bucurescĭ .	5%	87.—
idem idem din 1884	5%	—.—
Impr. or. B. cu prime Loz. fr. 20	—	—.—
Credit fonciarŭ ruralŭ	7%	$102.^3/_4$
idem idem	5%	$96.^1/_2$
Credit Fonc. Urb. din Bucurescĭ	7%	$102.^1/_2$
idem idem	6%	101.—
idem idem	5%	$92.^1/_2$
Credit Fonc. Urban din Iaşĭ. .	5%	——
Oblig. Casei Pensiunilor fr. 300	10 fr	250.—
	V. N.	
Banca Naţion. ult. div. 73.35	500	1029.—
Dacia-România ult. div. 24 lei	200	274.—
Naţionala de asig. ult. div. 18 lei	200	241.—
Banca Rom. ult. div. fr. 10 . .	500	—.—
Soc. Rom. de Constr. ult. div.	250	—.—
Soc. Bazalt. Artif. ult. div. lei 27.50	250	—.—
Soc. Rom. de Hârtie ult. div.	100	—.—
Soc. de Reas. ult. div. 10 l. aur	200	—.—
Naţion. de Asig. ult. div. 128.35	—	—.—
Societ. de Constr. ult. div. . .	-	104.—
Societ. de Hârtie ult. div. . .	—	—.—
Agio în Bursă	—	$0.02^1/_2$
Rubla de hârtie	—	—.—
Banca Naţion. a României		
Scompt.	6%	—.—
Avansurĭ pe efecte	7%	—.—
Avansurĭ pe Lingourĭ	7%	—.—

Cursulŭ pieţei Braşovŭ

din 30 Augustŭ st. n. 1889.

Bancnote româneseĭ	Cump.	9.41	Vĕnd.	9.44
Argintŭ românescŭ -	"	9.35	"	9.38
Napoleon-d'orĭ - - -	"	9.44	"	9.46
Lire turcescĭ - - -	"	10.70	"	10.75
Imperialĭ - - - -	"	9.70	"	9.75
Galbinĭ .	"	5.54	"	5.59
Scris. fonc. „Albina" 6%	"	102.—	"	—.—
" " " 5%	"	98.59	"	99.—
Ruble rusescĭ - - -	"	1.22—	"	1.23 —
Mărcĭ germane - -	"	58.—	"	58.25

Cursulŭ la bursa de Viena

din 29 Augustŭ st. n. 1889.

Renta de aurŭ 4% - - - - - - -	99.80
Renta de hârtiă 5% - - - - - - -	94.60
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare -	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (1-ma emisiune) - -	100.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (2-a emisiune) - -	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (3-a emisiune) - -	112.40
Bonurĭ rurale ungare - - - - - -	104.70
Bonurĭ cu clasa de sortare - - - -	104.70
Bonurĭ rurale Banatŭ-Timişŭ - - -	104.70
Bonurĭ cu cl. de sortare - - - - -	104.70
Bonurĭ rurale transilvane - - - - -	104.70
Bonurĭ croato-slavone - - - - - -	105.—
Despăgubirea pentru dijma de vinŭ ungurescŭ - - - - - - -	99.75
Imprumutulŭ cu premiulŭ ungurescŭ	137.—
Losurile pentru regularea Tisei şi Seghedinului - -	129.40
Renta de hârtiă austriacă - - - - -	83.55
Renta de argintŭ austriacă - - - - -	84.50
Renta de aurŭ austriacă - - - - - -	109.90
Losurĭ din 1860 - - - - - - - -	138.—
Acţiunile băncei austro-ungare - -	907.—
Acţiunile băncei de creditŭ ungar. -	316.25
Acţiunile băncei de creditŭ austr. -	304.—
Galbenĭ împĕrătescĭ- - - - - - - -	5.62
Napoleon-d'orĭ - - - - - - - - -	9.46
Mărcĭ 100 împ. germane - - - - -	$58.17^1/_2$
Londra 10 Livres sterlinge - - - - -	199.25

Editorŭ şi Redactorŭ responsabilŭ:
Dr. Aurel Mureşianu.

Nr. 264—1889.

Concursŭ repeţitŭ.

Pentru ocuparea *unui postŭ de învĕţătorŭ* la şcóla civilă de fete cu internatŭ a „Associaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului română“, prin acésta se escrie concursŭ nou cu terminulŭ *până la 15 Septemvre n. anulŭ curentŭ.*

Doritorii de a ocupa acestŭ postŭ au sĕ presente următórele documente:

a) atestatŭ de botezŭ;

b) documente despre cualificaţiunea cerută prin legea statului (§. 103 art. de lege XXXVIII din 1868) pentru ocuparea de posturĭ de învĕţătorĭ la şcólele civile;

c) o arĕtare în scrisŭ despre studiile pregătitóre şi despre ocupaţiunea de până acum;

d) arĕtarea specialităţii pentru care suntŭ pregătiţĭ cu deosebire, şi

e) fiindŭ limba română limba de propunere, sĕ dovedéscă, că posedŭ perfectŭ limba română în vorbire şi în scriere.

Concurentulŭ alesŭ se obligă a propune până la maximum de 30 óre pe sĕptĕmână.

Cu postulŭ, ce este de a se ocupa suntŭ împreunate următórele beneficii:

a) salariu anualŭ de 700 fl. v. a.

b) banĭ de cvartirŭ 150 fl. v. a. pe anŭ.

In lipsa de concurenţĭ deplinŭ cualificaţĭ de parte bărbătéscă, comitetulŭ îşĭ reservă a reflecta şi pentru acestŭ postŭ la concurenţĭ de parte femeiască cu cualificaţiunea cerută prin legea statului.

Din şedinţa comitetului „Associaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului română“, ţinută în Sibiiu la 22 Augustŭ 1889.

G. Bariţiu, preşedinte. 148,3—2 **Dr. I. Crişianŭ,** secretariu II.

Sosirea şi plecarea trenurilorŭ şi postelorŭ în Braşovŭ.

I. Plecarea trenurilorŭ:

1. Dela Braşovŭ la Pesta

Trenulŭ de persóne Nr. 307: 4 óre 54 de minute séra.

Trenulŭ mixtŭ Nr. 315: 2 óre 32 minute după améḑĭ.

2. Dela Braşovŭ la Bucuresci:

Trenulŭ de persóne Nr. 318: 1 óră 55 minute după améḑĭ.

II. Sosirea trenurilorŭ:

1. Dela Pesta la Braşovŭ:

Trenulŭ de persóne Nr. 308: 9 óre 45 minute înainte de améḑĭ.

Trenulŭ mixtŭ Nr. 316: 8 óre 32 minute séra.

2. Dela Bucuresci la Braşovŭ:

Trenulŭ de persóne Nr. 317: 2 óre 32 minute după améḑĭ.

A. Plecarea postelorŭ.

a) Dela Braşovŭ la *Rĕşnovŭ-Zěrnescĭ-Branŭ*: 12 óre 30 m. după améḑĭ

b) „ „ „ *Zizinŭ:* 4 óre după améḑĭ.

c) „ „ în *Sĕcuime* [S Georgĭ]: 1 óră 30 minute nóptea..

d) „ „ la *Făgăraşŭ:* 4 óre diminéţa.

e) „ „ la *Săcele:* 4 óre diminéţa.

B. Sosirea postelorŭ:

a) Dela *Rĕşnovŭ-Zěrnescĭ-Branŭ* la Braşovŭ: 10 óre înainte de améḑĭ

b) „ *Zizinŭ* la Braşovŭ: 9 óre a. m.

c) Din *Sĕcuime* la Braşovŭ: 6 óre séra.

d) „ *Făgăraşŭ* la Braşovŭ: 2 óre diminéça.

Tipografia A. MUREŞIANU, Braşovŭ.